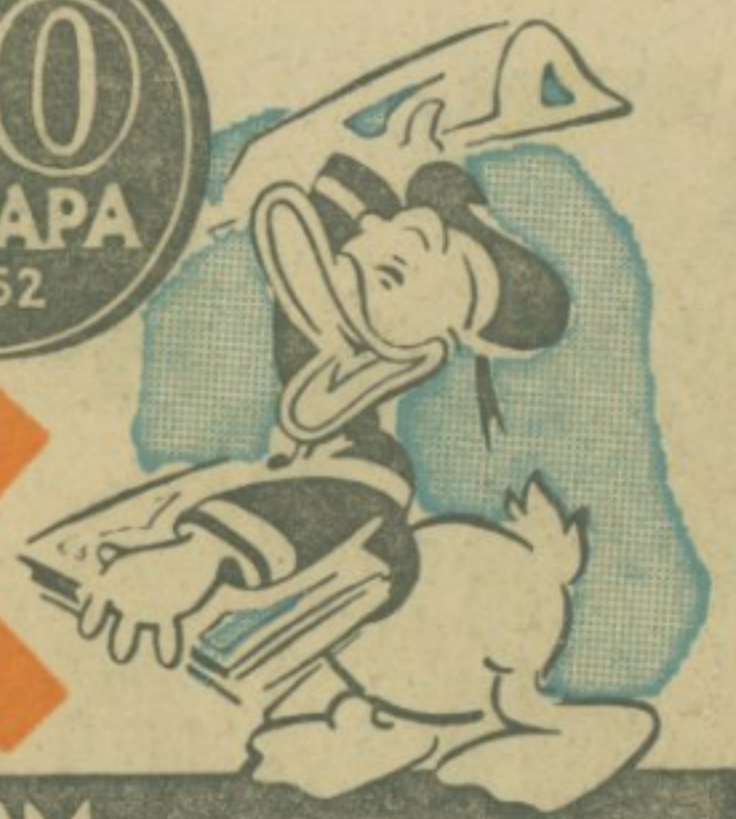

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XX — Број 341
Субота, 12 јул 1958

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

У овом броју:

- ПРОПАСТ СВЕТА — ОД ТОПЛОТЕ ИЛИ ОД ХЛАДНОЋЕ
- ПЛЕМЕНИТИ ДЕЛФИН
- ПРАЗНИК ЗВЕЗДА
- СТРИПОВИ:

Хајдук Станко, Паја, Мики, Флаш Гордон, Бим и Бум, Стари Жућа, Мудра пресуда Пламене Стреле, Вучко и прича у сликама, Од Икара до ракете

ДА ЛИ ЋЕ СВЕТ ПРОПАСТИ

реалне, то остају две могућности — да ће Земља, односно живи свет на њој, пропасти услед претеране хладноће или топлоте.

Шта мисле научници

Шта о томе мисле научници? Познато је да је Земља од овог постанка више пута пролазила кроз ледена доба. За време тих периода, стране области Европе, Азије и Америке биле су покривене леденом кором, која се ни леги готово није топила. Могућност да дође до још једног леденог доба није искључена. Али, иако би данас најнасељеније области биле под ледом, живот на Земљи не би изумро, те повратак леденог доба у ранијим размерама не би значио пропаст света.

Друкчији исход би био кад би на Земљи дошло до леденог доба услед хлађења Сунца. У том случају, сва вода на Земљи постепено би се претварала у снег и лед, и то без из-

дужи ако на своме путу кроз васиону наиђе на неку дифузну маглину која би га снабдела новим количинама водоника. Но, у сваком случају, век му је ограничен и Сунце ће се охладити, као и друге звезде старије од њега, које су ову судбину већ дочекале.

Далека будућност

Пошто ће се Сунце хладити постепено, исто ће бити и са Земљом, те ће се, као што рече Фламарион, вечити лед спуштати од полова према полутару, док најзад не прекрије целу површину планете. Ово ће несумњиво значити смрт за сва жива бића на њој, али ће сама Земља остати нетакнута. После многих векова, температура на њој може се приближити апсолутној нули, па ће тада и Земљина атмосфера прећи у течно, а затим у чврсто стање.

У вези са оваквим крајем Земље, постоји и једна анегдота. Пошто је предавач изложио могућност свега овога, један слушалац га упита:

ОД ТОПЛОТЕ

ИЛИ

ОД ХЛАДНОЋЕ

гледа да се икада више отопли. А пошто је вода — и то једино у течном стању — неопходна за постојање живих бића, ова би без ње морала изумрети. Говорећи о овој могућности, француски астроном Фламарион сматра да ће ледени покривач постепено прекривати све већа и већа пространства, а живот се преносити ка екваторијалном појасу. Али, доћи ће дан „када ће се и последње људско племе спустити, већ мртво од зиме и глади, на обалу последњег још незалеђеног мора, под зрацима бледога Сунца, које ће осветљавати неплодном топлоћом само једну гробницу, где ће и оно бити затрпано покровом вечитога леда“.

Да ли се ово може догодити и када? Мада се помишља и на неке друге узроке хлађења Земље, највероватније је да ће њен опстанак бити везан за судбину Сунца. Звезда од чијег зрачења зависи живот на Земљи троши сваког секунда 590 милиона тона свог водоника, који се претвара у хелијум и топлотну енергију. То је огромна количина, али за Сунце незнатна, јер ће се истрошити тек за 10 до 35 милијарди година. Није искључено, по мишљењу неких астронома, да му век буде и

— Нисам добро чуо за које време ће се Сунце угасити, па вас молим да то поновите.

— За 20 до 30 милијарди година, — одговори предавач.

— Баш добро, — задовољно ће слушалац, — Учинио ми се да сте рекли за 20 до 30 милиона година, па сам се био уплашио.

Док престанак живота од хладноће припада далекој будућности, претерана топлота могла би га уништити много пре, али неизвесно када. На овакав крај многи су помишљали. „У будућности видим пожар и пропаст васионе“ — то су речи које Лукијан ставља у уста Хераклиту. Хришћански писци такође заступају ово гледиште. Па и Његош, у „Лучи Микрокозма“, вели да ће Земља „састављена од хаоса и мрачне прашине“, имати ограничено трајање, и кад дође време: „Ибу ће оган божествене правде — У дан судњи у једно тренуће — Са жељом својим свештенијем пламом“. Са овим се слажу и многи савремени астрономи.

С времена на време, изненада, заблиста на небу нека дотле непозната звезда, која добије име „нова“. Најстарија оваква појава забележена је 134 године пре наше ере, а нај

сјајније звезде биле су примећене 1572, 1604 и 1901 године. На оном месту где се појави нова звезда астрономи обично пронађу у својим картама неку малу, безначајну звезду, те на тај начин лако долазе до закључка да је то у ствари та иста, само јој се сјај повећао обично за десет хиљада, а некад и за милион пута, у току једног или два дана, па и само неколико часова.

Споредна епизода

Како то да звезда која је вековима била истог, непромењеног сјаја одједном постане „нова“, сигурног одговора

нема, али се мисли да услед нагле промене унутрашње топлотне равнотеже звезда „експлодира“ и огромном брзином одбаца са себе све своје површинске слојеве, а само језгро се скупља, уз ослобађање огромне енергије — топлоте, у масу не већу од неке планете, али гушћу сто до двеста пута и од твораца.

Ово се може догодити и са Сунцем, у неизвесној будућности, јер оно има још велике резерве водоника. Али, шта ће бити са Земљом ако Сунце постане „нова“? Први од планета, као најближи, страдаће Меркур. Неколико тренутака после биће на реду Венера, па Земља, Марс, вероватно Јупитер и Сатурн. Све ове планете за тили час ће се испопити, одмах испарити и помешати се са усижаним гасовима које еруптивно избацује нова звезда, наше некадашње Сунце. Никаквог трага неће остати од Земље и живота на њој, па наравно ни од дела вековима створаних човековим рукама.

Али, ма колико трагичан био за нашу планету, па и за само Сунце, овај догађај у космичким размерама био би само једна споредна епизода. Астрономи на неким далеким планетама хладнокрвно би регистровани још једну појаву „нове“, мерили њен сјај и проучавали спектар, не знајући и не брижући о томе што су милијарде живих бића — међу којима можда нека по разуму слична њима — нашла смрт у блиставим зрацима који изаивају њихову научну радозналост.

Од давних времена шта ће бити узрок пропасти људи у Египту, Месопотамији, Грчкој, Индији, и у опште свуда у свету, постављали су себи питање: да ли је овај наш свет вечан, или ће једном пропасти, и на који начин? Одговори су били различити, а зависили углавном од религиозних или филозофских схватања.

Потоп, земљотрес или нешто друго...

У старом Египту владало је једнодушно уверење да је свет имао свој почетак, али су мишљења о његовом трајању била подељена. Једни су тврдили да ће пропасти, други да је вечан и да не стари, а трећи — да се стално обнавља. Слична мишљења владала су и у Египцији. Хризип и Аполонор, у Грчкој, сматрали су да је свет као целина разумно и живо биће, што наводи на закључак да ће се истрошити и нестати. И први атомичар Демокрит, учио је да светова има у неограниченом броју, да се рађају и умиру. Сасвим супротно тврди Хераклит из Ефеса: „Васиону нити су створили богови, нити људи, него је она увек била и вечито ће бити живи оган, који по одређеној мери бујне и угаси се — игра што је Зевс игра са самим собом“. Када се, посредством хришћанства, западни свет упознао са старојеврејским схватањима, старозаветно веровање о постанку и пропасти света ухватило је дубок корен, док је тврђење о његовом трајању било потиснуто.

Размишљало се и о томе

шта ће бити узрок пропасти света, односно наше земље. И у том погледу било је неслагања: неки су помишљали на општи потоп, други на пожар. У новије време, поред „пожара“ који би могао да уништи Земљу, помишља се и на могућност судара с неким другим небеским телом, планетом или кометом, као и на хлађење Сунца. Пошто је претпоставка да дође до судара између Земље и неког другог небеског тела веома мала, а неке од осталих узрока данашња наука одбацује као не-

»Загонетно« путовање

Друга земља, други обичаји и друге — загонетке! У Кини ће вам поставити овакву загонетку:

„Кад је човеку потребан он га баца кад му више није потребан — узима га. Шта је то?“

Одговор: лентер. Једна загонетка из Аустралије: „Где се налази царство у коме ме људи, животиње и аграде отстрањују једно друго и побеђују се међусобно иако немају оружје, па чак ни руке?“ На шаховској табли... У Ирској се може чути ова загонетка:

„На ливади је, а никад га не покосе. На теласима је, а никад не потоне. У коси је, а никад се чељем не скине...“

Одговор: сунчев зрак. Из Ирске потиче и ова:

„Дан проводим у лутању, а ноћ на сопственој глави?“

Чавао на кокули. У Индији ће вам поставити ову загонетку:

„Сад сам у једној одаји, одмах затим прелазим у другу — али само ако ме човек прати. Чим се ме он напусти, уочим се.“

То је — разумте се — метла! Следећа загонетка дошла је из Аргентине:

„Отац тек што је рођен, а син већ трчи по кући?“

Ватра и дим... Арабљани су нам послали загонетку која гласи:

„Улазе у нашу кућу, а пасчувар ипак не лаје. Пљачкају нас, а ми то гледамо. Али, ако ми ступимо у њихову кућу, настаје пакао?“

Овде се ради о — мравима.

У Данској ће вас запитати:

Ог звечке до њишњаке

До израде прве пиштаљке лондонски полицајци служили су се звечкама којима су једни друге позивали у помоћ. Прву пиштаљку израдио је неки Џозеф Халдсон, а 1870 године један полицајац је званично испробао њен звук. Према архивским подацима из тог времена звук те пиштаљке чуо се чак на 1.600 метара.

„Шта је то: чује без ушију, говори без уста и одговара вам на овим језицима?“

Одјек! Ево и једне из Малаје: „Они смело броде преко мора — а опет нису ни на каквом броду. Жене се и удају — а не живе под истим кровом. Умиру — а нису мртви. То су — глумци на позорници.“

Законетка из Италије: „Шта човек може да држи, али пошто је то већ дао?“

Часну реч. Из Индокине нам шаљу да пробомо: „Кад ти то учиниш, учињено је. Али, иако ти то не учиниш догодиће се само по себи. Погодиће шта је?“ Сушење опраних руку. Овим бисмо завршили наше данашње „загонетно“ путовање.

Имена

градова и села
у стара времена

Многи називи градова и области у Европи пореклом су још из Старог века. Углавном су областима и мори ма давана имена према народима који су ту живели. Тако, као што је познато, на северу Европе су живела германска племена, а међу њима и племе Свева према коме се данашње Балтичко Море звало Суевикум. Северно Море услед близине германских племена која су живела на његовим обалама називало се Маре Германикум, а Ламанш, Фретум Галикум.

Британско Острво носи и сада име које је имало у Старом веку — Британија, док се Ирска називала Хиберија.

Пиринејско Полуострво има и сада име као у Старом веку — Хиспанија (Шпанија) али је било подељено на неколико области: северни део називао се Хиспанија Тараконензис, да наша Португалија — Лузитанија, а јужни део Хиспанија Бетика. Средоземно Море пошто је залазило у унутрашњост и било од великог економског значаја, називало се

Маре Интернум, што значи Унутрашње Море.

Француска се звала Галија према галским племенима која су ту живела. И она се делила на неколико области. Северни део је била Галија Белгика, средњи део је био познат под именом Галија Лугудунензис, југозападни Аквитанија а југоисточни Галија Нарбонензис. Северно од Галије налазила се Германија у којој су живела разна германска племена.

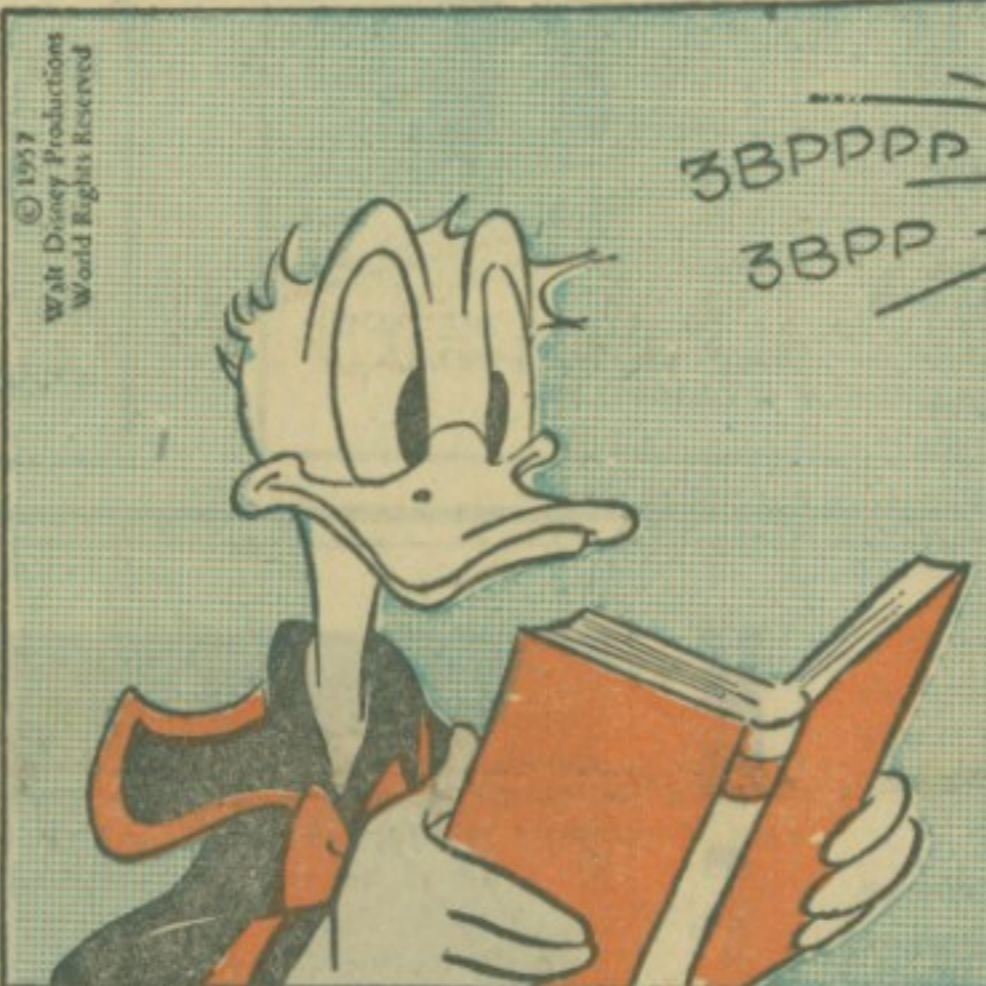
Наше области биле су подељене на Панонију, Далмацију и Мезију. Панонија је обухватала области северно од Саве и делила се на Горњу Панонију (Панонија Супериор) којој је припадала данашња Словенија и Доњу Панонију (Панонија Инфериор) која обухвата Славонију и део Војводине. Далмација се простирала од Саве до Јадранског Мора. Мезија је обухватала Србију и називала се Горња Мезија и Бугарску — Доњу Мезију. Северни део Грчке и данашња Македонија носиле су назив Македонија. Источно од Македоније налазила се Тракија.

Јадранско, Јонско и Јегејско Море нису много променили своја имена. Јадранско Море се називало Маре Адриатикум. Јонско Море — Маре Јоникум, Јегејско Море — Маре Егејум.

Дарданели су међутим данас променили свој назив јер су се називали Хелеспонтус, Мраморно Море — Пропонтис, а Црно Море — Понтус Еуксинус.

Градови су као и области, задржавали или мењали своја имена. Код нас су били најпознатији градови Емона-Љубљана, Цибалис јесу данашњи Винковци, Мурса-Осијек, Сирмијум-Сремска Митровица који су сасвим изменили своја имена иако су у оно време били важни провинциски градови Римски Имperiје.

Лондон је био познат под називом Лондиниум, Париз

Пет минута до — ваниле

Лутеција, Лион-Лугудунум, Лисабон-Олисино, Марсељ-Масида, Милано-Медиоланиум, Рим-Рома и Беч-Виндобона.

Што се тиче река оне и данас носе слична имена. На пример, Сава-Савусе, Драва-

Дравус, Мура-Мурус, Тиса-Тиса, морава-Маргус. Дунав је у горњем току био познат под именом Данубиус, а у доњем од Берданске Клинуре до ушћа називао се Истер.

филић, орашчић и други. Када би сопственик таквог часовника желео да дозна које је доба ноћи, он би испружио руку — часовници су стављени поред постеље — напишао би скалачке и удубљења најближа њима, узимао мало зачина у руку, стављао га у уста и језиком „видео“ да је, на пример, пет минута до ваниле или да је цимет и десет минута. То су буквално били часовници са којих се доба ноћи није читало, већ грицкало или лизало

Међутим, пре две стотине година такав одговор не би био ни чудан ни нетачан. Наиме, још данас се у неким европским старим замковима могу наћи такозвани часовници-столови намењени готово искључиво спаваћим собама. Плоча стола била је истовремено бројчаник часовника, а уместо бројева који би означавали часове налазила су се повећа удубљења, а свако од њих стављани су разни мириси за чини: ванила, цимет, каран-

Замислите: журите се на железничку станицу или какав важан пословни састанак и пи-

»ВИТЕЗИ ТАЛАСА«

На последњој Олимпијади, мо у пливању него и у другим воденим спортовима.

Ово их излаже и великој опасности пошто су њихове воде пуне ајкула. Сваке године страда много неустрашивих спортиста.

ли 14 од 23 златне медаље. У И поред свих опасности о-1958 години, они су направивих дана су се на хиљаде ли још већи подвиг — тукли „вitezова таласа“ отиснули су готово све светске рекорде. на море одушевљавајући се Може се рећи да Аустралија планинама-таласима који се има ретко способне пливаче, ваљају високи као куће од али они односе победе не са-пет и више метара.

Веровало се,
али није шачно

Зна се да је човеку потребно четврт часа да би се привикао на мрак. Досад се веровало да мачке виде и дању и ноћу подједнако. Међутим, то није тачно. Мачкама је потребно више од три часа да би после разликовале предмете у мраку.

Ripley's

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

ЗБОГ ЛЕПИХ КОШУЉА

ЏОРџ, БАРОН МОНК, ГРОФ ОД ТОРИНГТОНА, ВОЈВОДА ОД АЛБЕМАРЛА (1608 - 1670) ОЖЕНИО СЕ АНОМ КЛАРИС - АЛКАВОМ И НЕЗГРАПНОМ ПРАВОМ - **ЗАТО ШТО ЈЕ ОНА БИЛА ЈЕДИНА ЖЕНА КОЈА ЈЕ УМЕЛА ДА ШТИРКА И ПЕГЛА КОШУЉЕ 70 ЊЕГОВОМ УКУСУ**

РУНСКИ КАМЕН

ЦИНОВСКИ ОБЛУТАК У БРАУН-ШВАДГУ (НЕМАЧКА) ПРЕСТАВЉА СПОМЕНИК РУНСКОМ ПИСМУ КОЈЕ СЕ УПОТРЕБЉАВАЛО У СЕ ВЕРНОЗ НЕМАЧКОЗ ПРЕ 1.200 ГОДИНА

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ

КОЈИ ЈЕ ПУСТИО КОРЕН И ПОСТАО СЕВЕРНО-АМЕРИЧКА ТОПОЛА У РИВЕР РОУДУ (САД)

МАРТИН НЕСЕЛ

ИЗ ЊУ ОРЛЕАНСА РАДИО ЈЕ У ИСТОМ ПРЕДУЗЕЊУ 70 ГОДИНА

ЛЕОПАРАДИ

КАО ЛЕК ЗА ДЕТЕ ГЕРБЕ

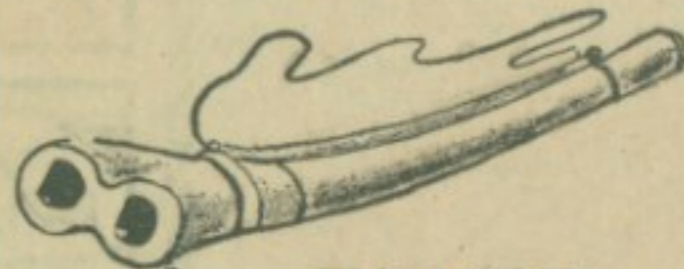
ТЕГУСИГАЛПА

ГЛАВНИ ГРАД ХОНДУРАСА ЈЕДИНА ЈЕ ПРЕСТОНИЦА У ОВЕ АМЕРИКЕ КОЈА НЕМА ЖЕЛЕЗНИЧКУ СТАНИЦУ

СВАКА КИША ДОНОСИ ЗЛАТНУ ЖЕТВУ

ПОСЛЕ СВАКОГ ПЛУСКА НА УЛИЦАМА ИНДИСКОГ НАСЕЉА ВЕНДАПУДИ МОГУ СЕ НАћи ЗЛАТНИ И БАКАРНИ НОВЧИЊИ НОВАЦ СЕ ВЕРОВАТНО НАЉАЗИ У НЕКОМ ТАЈНОМ СКРОВИШТУ ОДАКЛЕ ГА КИША СПИРА. УПРКОС ПРЕКОПАВАЊИМА, СКРОВИШТЕ НИЈЕ ОТКРИВЕНО

ТРУБЕ

КОЈЕ СЕ УПОТРЕБЉАВАЈУ У ТИБЕТАНСКИМ ХРАМОВИМА НАЦИЈЕНЕ СУ ОД БУТНИХ КОСТИЈУ

Марсел Марсо, Француз од свега 35 година, освојио је гледаоце широм Европе, Америке, Азије и једног дела афричког континента. Његово држање, ход, покрети и гримасе стварају незабораван хумор. Успео је да се талентом и радом попне до највеће висине ове најстарије врсте позоришта у свету — пантомиме. Уметност Марсела Марсоа захтева од човека да има

Најдуже мердевине

У Грин Беју у САД, ватрогасци имају мердевине дуге око 50 метара. Прављене су за највишу кућу у Грин Беју. Ове мердевине могу да издрже око 350 килограма. Кад су склопљене дуге су десет метара а за 30 секунди се извуку до своје пуне дужине.

БИЛЕ СУ ПРВЕ

Прва атомска експлозија била је 16 јула 1945 године у Новом Мексикоу у САД. Прва атомска батерија за производњу енергије била је начињена у Калутви у СССР, 80 километара јужно од Москве, 27 јуна 1954 године.

снагу акробате, љупкост бајетског играча, да располаже психологијом драмског глумца и осећајношћу поете. У њему се све то срећно стекло.

Откуда толико одушевљење за пантомиму, које последњих година ове више расте, па се и у нашој земљи, специјално у Београду, Загребу и Љубљани, снажно осећа?

— Данашњи људи — каже Марсо, — осећају више но икад раније потребу за општим, свеукупним повезивањем међу народима. Пантомима уклања језичке баријере, обраћа се свима без обзира на доба старости, друштвени положај, расу и националност. Она изражава наше тежње, снове, разочарања и исказује мисли које су заједничке свим људима — па их сви и разумеју. Њена казивања говоре о нечем најзанимљивијем на свету — о нама самимта.

Кад се Марсел Марсо појави на позорници, на којој нема никаквог декора, располаже, сем својом личношћу, једино својим костимом и шминком. Узане панталоне од беле свиле, пругаста „морнарска“ мајица, модри капут и згузвани шлиндер с црвеним цветом. Лице му је премазано белом а очи, уста и обрве јако су подвучени

— Први ми је задатак, — каже Марсел Марсо, — да публику постепено уведем у уметност пантомиме. Зато јој најпре показујем како се ствара илузија простора, отстојања и дубине.

У својој тачки „Ходање против ветра“, он се, стојећи на месту, „бори“ против те невидљиве снаге, али тако да публика „умире“ од смеха. За тим, наравно, увек без и најмањег помоћног средства, он се пење уз „степенице“, тера „бицикл“ надмеће се у превлачењу својих противника помоћу „лџета“ и то тако да вам се чини како тачно знате чак и дужину тога невидљивог ујета. Затим, и то у исти мах, он претставља петнаестак особа у једном парку: неговате-

НЕМИ

МИЛИОНА

љицу, трговца балона, децу која се играју, човека са псом, две брбљиве старице и друге. Пошто приближи гледаоце говору пантомиме, Марсо поставља програм са сложенијим тачкама међу којима су и једночињке: „Заложни завод“, „Шивел“, према Гогољевој приповеци, и друге. Треба поменути и његова остварења „Укротитељ лавова“ и „Ловац лептирима“.

Највећи успех Марсо је доживео у Северној Америци, где је наступио пред пуниим дворанама од Атлантика до Пацифика. Кад је овај француски уметник први пут предложио једној америчкој агенцији да гостује у њиховој земљи, било му је одговорено: Ако трупa Марсела Марсоа не проговара ни једну једину реч и нема девојака у купаћим костимима, није потребно да долази. Међутим, један импресарио је примио ризик на себе и претворио га у незапамћен триумф.

У чему је успех овог младог пантомимичара? Марсел Марсо није само велики уметник-извођач већ креатор нове пантомиме, препорудитељ ове сценске уметности којој је у-

дахнуо нове елементе. Пре кратко време, он је не само шеф школе и руководилац свог позоришта већ и родоначелник нове, препоручене пантомиме која је у 35 земаља света доживела незапамћен успех и изазвала снажна струјања међу многобројним младим уметницима и изван граница Француске.

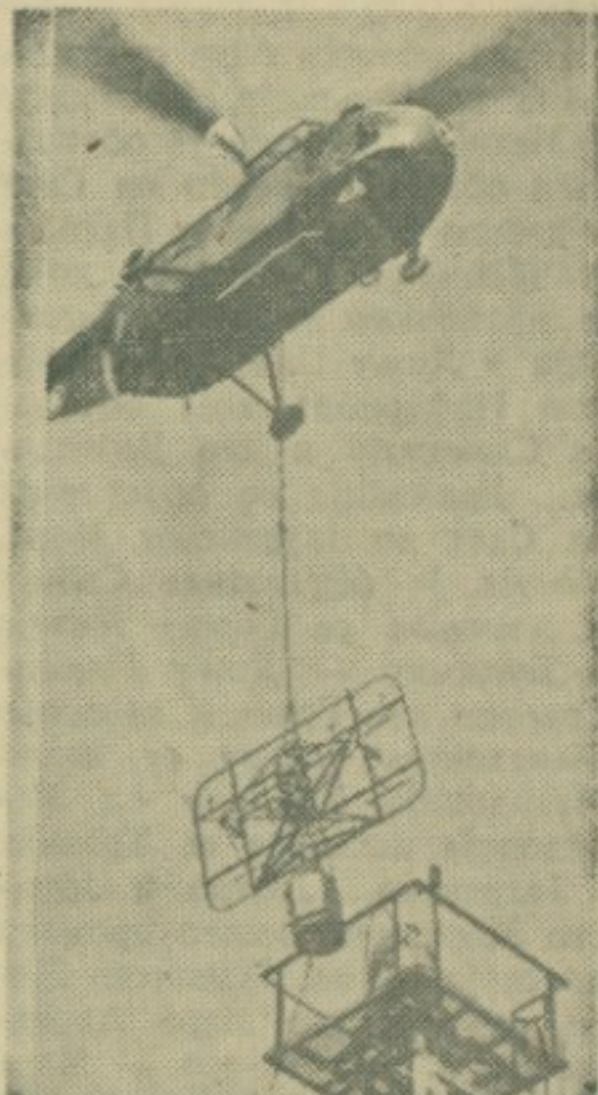
ОСВАЈАЧ

Марсел Марсо, „неми освајач милиона“, један је од највећих уметника данашњице. Ускоро треба да дође и у нашу земљу.

Пантомима захтева велику унутарњу концентрацију и физички напор. Сваког дана се врше специјалне тешке вежбе. Казивање кроз покрет мора да буде сасвим јасно, јер најмање двоумљење руши целокупну илузију у гледаоцу. Сваки члан трупе овог великог уметника, поред талента, мора да има стрпљења и непоколебљиву вољу за рад.

Кад је имао шест година, мали Марсел је први пут видео један Чаплинов филм и толико му се допао да је већ тада одлучио — да се посвети глуми. У то време становао је у једном сиромашном крају Страсбура где је његов отац држао месарску радњу. Отуда је често одлазио у биоскоп а нарочито је гледао своје миленичке Чаплина, Харолда Лојда и Бастера Китона. Из пријатка је посматрао људе по кафанама и парковима, изучавао покрете просјака, пијаница, имитирао је животиње и цвеће. И у једној шупи на старим сандуцима оснива деце позориште чија се „сезона“ завршила батинама добијеним од једног суседа.

Само један милион

У месту Трапу, у Француској, морао је бити демонтиран један радар постављен да би мерио брзину ветрова на висини. Приликом његовог постављања на стуб од 18 метара „глава“ радара тј. непокретно метално платно било је тешка 233 килограма. За демонтажу овог радара била је потребна једна специјална екипа. „Глава“ радара се морала спустити помоћу хеликоптера, али је он имао да балансира са 233 килограма челика између неба и земље респективно да изгуби равнотежу и да се сломи. Овај посао око монтирања коштао је читав милион франка.

Данас, за релативно веома

Један швајцарски професор и три студента вратили су се у Европу после узбудљивог силаска низ један од мало познатих рукаваца Нила.

У рату низ Нил

Четири Швајцарца, један професор и три студента женеваког универзитета, вратили су се са пута пошто су у лаким чамцу оишли низ један од мало познатих рукаваца Нила. Чамец којим су путовали начињен је од пластичне масе и стаклених нити. Био је дуг 6,5 метара и тежак само 18 килограма. Мотор није имао.

Део Нила који су ови истраживачи прешли налази се између земље Кјога и језера Алберт и дуг је само око сто километара. Због релативно малог дела реке који је испитан могло би се закључити да то није био већи подухват. Међутим, треба имати на уму да баш ту има брзака и на сваким неколико стотина метара мањих водопада, али су се неки сручавали и са висине од два до три метра. Према томе овај силазак низ Нил

претстављао је макар само због овога значајан подвиг. Брзаци и водопади претстављали су само један од мањих тешкоћа. А друга озбиљнија, били су нилски коњи којих овде има безброј. Те гломазне жироушце које се на суву једва крећу претстављају у свом обитавалишту — води, опасног непријатеља.

Неколико пута су они јуришали на Швајцарце и само захваљујући вештини управљањем чамцем могла је да буде избегнута катастрофа. Али, један велики мужјак, да би заштитио свој чопор од необичне опасности, напао је чамец широко разјапљених чељусти. Швајцарци су брзо пристали уз камениту обалу, али том приликом је вођа експедиције сломко два ребра а један од студената, који је био бос, повредио је ногу. На температури од 47 степени у хладу рана студента се убрзо за-

гадила па је била потребна хитна лекарска помоћ. Међутим, тек на 35 километара од места незгоде налазило се село Кампела, до кога је требало стићи пешке. Три човека, од којих један са сломљеним ребрима, носили су четвртог. Пролазили су кроз крај који је проглашен за резерват и био пун најразличитијих звери Швајцарци су ипак имали среће — нису наишли ни на каквог усамљеног слона који би их напао, нити на бесне биволе, а такође ни на лавове којих има доста — и после два дана стигли су у Кампелу, где је рањеник излечен.

Неколико дана касније пут низ реку могао је да буде настављен али крај пута дошао је пре циља, јер је на неколико километара испред, чамец наишао на подводну стену и потонуо. Међутим, иако нису у целости остварили своју намеру, ови истраживачи имају разлога да буду задовољни: превалили су највећи део пута и снимили врло интересантан филм.

ЗЛОУПОТРЕБА МАГНЕТОФОНА

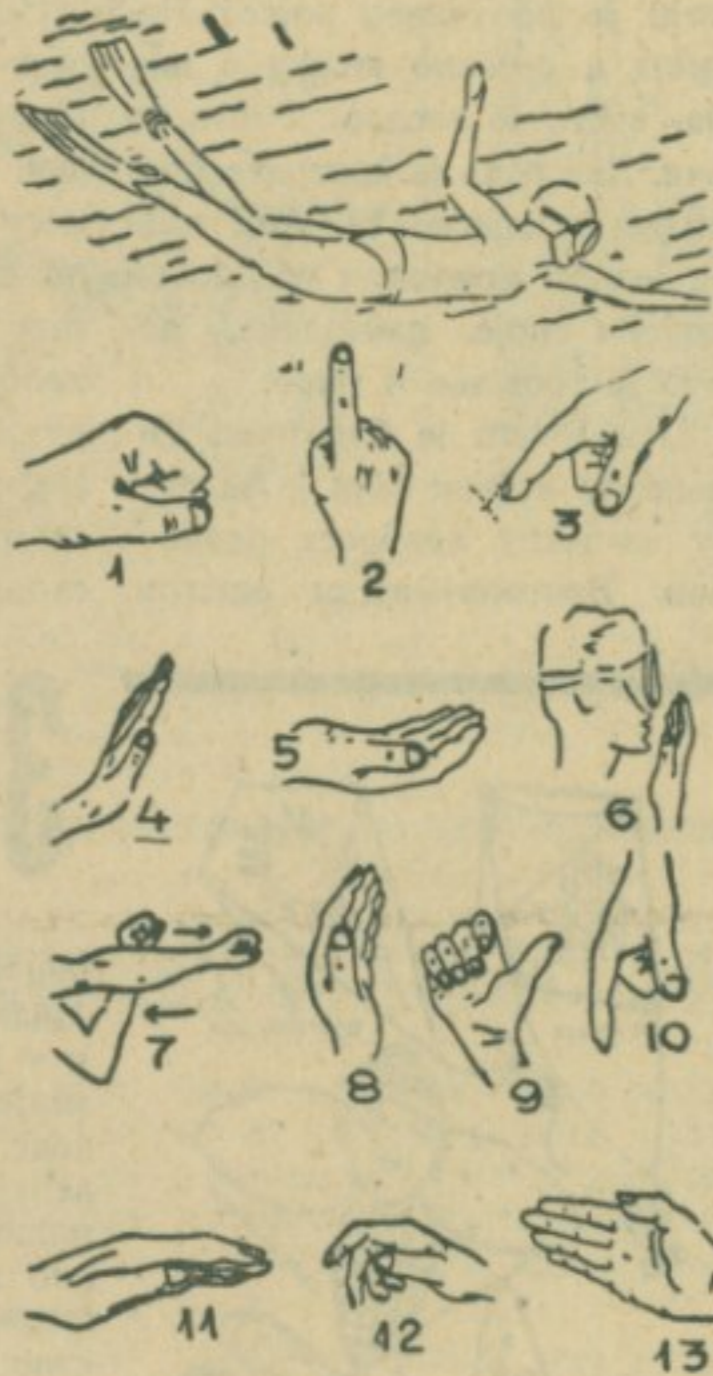

јунирају* своје раднике и службенике и многи су отпуштени захваљујући обавештењима „магнетофонског уха“.

Реакција на ову шпијунажу је такође масовна. Службеници у канцеларијама сваког јутра испитују подове, зидове, слике и таванице. Тек тада се усуђују да почну да „оговарају“ шефа. Преко телефона више нико ништа не саопштава поверљиво. Да би избегли опасност магнетофонског шпијунирања високи државни функционери одржавају важне разговоре само поред отвореног прозора да би улчна бука заглушила речи или на тераси или у каквом парку пришетњи. Пред сваки важнији састанак или конференцију стручни инжењери прегледају у дворанама сваки зид, таваницу, намештај чак и пепељаре, књиге и украсне предмете. „Епидемија“ магнетофона се одражава и на психичко стање многих осетљивих грађана. Сваког дана психоаналитичари слушају исповести оних који су просто бесни зато што су шпијунирани.

У току 1957 године у САД пријављено је 380 патената за усавршавања магнетофона и других апарата регистратора звукова. Конструисани су магнетофони у кратави, торби, волану од аутомобила, дршци од фотеље и где све не. Бити власник скривеног магнетофона — то је права манија у САД. Послодавци „шпи-

Међународни језик гњураца

Гњурање и подводни риболов стичу из дана у дан све више одушевљених присталица. Доживљаји у води ним дубинама обично су веома занимљиви, али могу бити и опасни. Пошто се под водом гњураци не могу споразумевати речима, морају да прибегну знацима. Најважније и најосновније знаке међународног „језика“ гњураца треба да познаје сваки љубитељ овог спорта и подводни риболовац јер му итекако могу загревати. Ево тога „речника“:

- 1) Грч — песницом која се наизменично стеже и отвара показивати део тела где је прихватио.
- 2) Не — кажипрст се покреће лево — десно.
- 3) Оштећена гњурачка опрема — начини се знак у облику крста преко стомака или на месту где је опрема оштећена.
- 4) Чекај — уздигнута рука дланом окренута према ономе коме се знак упућује.
- 5) Изнемоглост — нагоре окренут длан покреће се горедоле.
- 6) Мука (гађање) — шака се стави испред уста а затим лагано склони.
- 7) Хладноћа — руке са стегнутим песницама више пута испружити и савити.
- 8) Дођи — уобичајен позивни знак, само изведен шаком.
- 9) Погледај уназад — палцем показати себи иза леђа.
- 10) Ти рониш сувише дубоко, ја остајем — показати прво палцем нагоре, затим учинити знак „не“ (број 2).
- 11) Изгубљен партнер — мало повијеним дланом ударати по површини воде; тај звук се простира до 20 метара дубине и опомиње другог гњураца.
- 12) Јастог или рак — брзо покретати прсте имитирајући корачање.
- 13) Риба — брзи таласasti покрети дланом у правцу рибе.

СКОТОВ ЧАСОВНИК

Осам месеци после тратичног завршетка познате експедиције капетана Роберта Скота на Антарктик, 1912 године, којом приликом је он умро, нађен је на његовом лешу часовник. Експедиција која је дошла да спасава Скота однела је овај часовник у Лондон. До недавно се он тамо налазио у једном музеју, а пошто су га стручњаци добро испитали управа га је предала доктору Вилијаму Фуксу да га он носи приликом свог одласка на Антарктик.

НИЈЕ ОНО ТАЧНО, НЕГО ОВО...

Др Линус Паулинг, добитник Нобелове награде за хемију, изјавио је да је проучавањем статистичких података установио да сваких сувишних пет килограма скраћују човеку живот за 50 дана, а не за једну годину како је недавно писао амерички атомски научник Едвард Телер.

Доживљаји Бима и Бума

ЗАР ТИ НИСАМ РЕКЛА ДА НЕ УСТАЈЕШ ИЗ ПОСТЕЛЈЕ... А ЗА ЈЕЛО НИШТА СЕМ КАМИЛИЦЕ, К'О ШТО ЈЕ ДОКТОР НАРЕДИО?

ХИЈЕНЕ! ВИ СТЕ МЕ ИЗДАЛИ!

ОСТАВИ ТЕ СИРОТЕ АНЂЕЛЕ И НАТРАП У КРЕВЕТ!

НИСМО МИ!

НИ УСТА НИСМО ОТВОРИЛИ!

САД ДА ПОЗАММО КАПЕТАНОВЕ ЦИМЕЛЕ И НАПРАВМО ФИНЕ УБЕДЛИВЕ ТРАГОВЕ!

УБЕДИТЕ СЕ!

САД ДА ПОЗАММО КАПЕТАНОВЕ ЦИМЕЛЕ И НАПРАВМО ФИНЕ УБЕДЛИВЕ ТРАГОВЕ!

СМАК СВЕТА! ПИТА ЈЕ НЕСТАЛА! И КУРКА ИСПЕЧЕНА ЗА РУЧАК!

БАШ ЛЕПО ОД МАМЕ ШТО ЈЕ СПРЕЧИЛА КАПЕТАНА ДА ПОЈЕДЕ СВЕ ОВЕ ПОСЛАСТИЦЕ!

НИКО КАО МАЈКА!

ТАКО! СТАРИ ПРОЈАРЉИВАЦ! МОРАМ ПРЕДУЗЕТИ ОЗБИЉНИЈЕ МЕРЕ!

АЛИ... ЗАШТО?

ПРОБАЈ САД ДА СЕ ИЗВУЧЕШ ИЗ ПОСТЕЛЈЕ!

КАКО САМО МОЖЕ ДА НЕ ПОСЛАМША МАМУ!

ЗАНИМЉИВИ УГАО

ИЗБЕГАО БУРЕ

СТРАДАО ОД СИТНИЦЕ

ГАВРАН ПОЛОЖИС
ТЕМЕЉ БОГАТСТВУ

ЈЕДНОГ ДАА, 1621 ГОДИНЕ ЈЕДАН ГАВРАН ИСПУСТИО ЈЕ ИЗ КЛУНА ЗЛАТНИК КОЈИ ЈЕ ПАО ПРЕД НОГЕ ШОНА ДАКА. ШОН ЈЕ БИО СИРОМАШАН МЛАДИЦА ИЗ ДАРАМА У ЕНГЛЕСКОЈ НА ТАКО ЧУДАН НАСИН ДОБИЈЕНИ ДУКАТ, ШОН ЈЕ УПОТРЕБИО ЗА ОТВАРАЊЕ КАСАПНИЦЕ И ВРЕМЕНОМ ЈЕ ПОСТАО ЈЕДАН ОД НАЈБОГАТИЈИХ ЛУДИ У ЗЕМЉИ. БИО ЈЕ БИРАН ЗА ПРЕДСЕДНИКА ОПШТИНЕ И ДОБИО ЈЕ БАРОНСКУ ТИТУЛУ.

АШОВАСТА РИБА

У ТРЕНУТКУ МОЖЕ СВОЈУ ЦРНУ БОЈУ ДА ПРОМЕНИ У БЕЛУ

И МЕЂУ ЈАСТОЗИМА ИМА ДЕШЊАКА И ЛЕВАКА

ВЕЛИКА КЛЕШТА УПОТРЕБЉАВА ДА ДРЖИ СВОЈ ПЛЕН

СТИЛОФТАЛУС

ДУБОКОМОРСКА РИБА ИМА ДУЖ ТЕ ДА ЧИТАВ НИЗ СВЕТИЉКИ, УСТА КАО КЉУН ПЛОВКЕ А ОЦИ НА КРАЈЕВИМА ДУГАЧКИХ ИЗРАШТАЈА

ДЛАКАВА ЖАБА ИЗ ЗАПАДНЕ АФРИКЕ

СЕНЕГАЛСКА ПЛОВКА

ПТИЦА ЧИДИ ГЛАС ПОТЕКА НА ПСЕКИ ЛАВЕЖ

НОЈ

НАЈВЕЋА ОД СВИХ ПТИЦА ИМА НАЈМАЊИ БРОЈ ПРЕТИЈУ НА НОЗИ - 2.

О-КИКУ-

слави празник звезда

Најлепши од свих децијат јапанских празника - а у Јапану има безброј свечаности за децу - несумњиво је празник звезда који је и ове године прослављен седмодана седмодан месеца.

О-Кику мала Јапаница о којој желимо данас да вам причамо, заједно са својим братом Хику-Саном, унапред се месецима радује најлепшем јутру у току једне године: свитању којим почиње 7 јули, јер ће тада, у пратњи родитеља, кренути на пиринчано поље да скупља росу.

Да, росу! Сви носе мале порцеланске шољице у које ће са пиринчаних влати стресати јутарњу росу. Кад њихове шољице буду пуне, О-Кику и Хику-Сан вратиће се кући да од те росе начине мастило.

Да, мастило! Оба детета се труде на добију што више мастила од росе. Притом се не сме прибећи ни најмањој подвали: ни капљица обичне воде не сме се додати, јер би то значило упропастити читав празник.

По подне тог дана, кад је мастило већ приправљено О-Кику и Хику-Сан одлазе у мали врт иза куће. Ту се, прекрстивши ноге, сместе на траву и мастилом од росе на малим комадима белог папира, почињу да пишу песме.

ТРИ ПЛОТУНА

Због чега се приликом сахране погинулог војника изнад његовог гроба испаљују три плотуна? Овај обичај, који данас претставља знак свечаног опроштаја с погинулим ратником, имао је некад сасвим друго значење. Настао је у време кад се ратови још нису водили тако беспопштедно као данас и кад су били ограничени само на две зараћене државе. У случају кад у једном рату нека битка траје дуго, заповедници противничких страна склопили би краткотрајно примирје да би с бојног поља покупили рањенике и сахранили погинуле. Кад би то било обављено, испаљивана су три плотуна - знак да борба опет може да почне и да се води све до одлучајућег примирја или победе једне од зараћених страна.

Да ли је то плата?

Најбоље плаћени службеник у САД у току протекле године био је Артур Б. Хомер, председник великих челичана „Бетлем стил“, који је на име плата и тантијема примио 623.336 долара.

зник звезда није ни мало лако: песме треба да буду не само лепе, већ да се у њима с мало речи изрази много. Јер, песму треба исписати мастилом од росе, а њега нема много.

Једна стара јапанска легенда каже да господар неба само у ноћ седмог дана седмог месеца дозвољава својој ћерки Веги да посети свога мужа, пастира свих звезда, који живи на другом крају Млечног пута. За Вегу и пастира свих звезда јапанска деца пишу своје песме о звездама. Кад почне да се спушта вече, отац О-Кику и Хику-Сана и очеви сваког јапанског дечака и девојчице, причврстиће беле папирчиће са исписаним песмама на дугачке бамбусове штапове и поставити их на кров куће.

И целе ноћи Вега и пастир свих звезда читаће песме које су, њима у славу, саставила јапанска деца.

Да би песме о звездама биле што лепше, деца се читаве године вежбају у ковању стихова и кратких песмица. То обично овако бива: прво једно дете састави и изрецитије прву строфу, којој његов брат, сестра, друг или другарица треба да додаду другу, трећу и тако даље. Разуме се, да се свако од њих труди да његов удео у песми буде што лепши и оригиналнији. Стално вежбање не може а да не уроди плодом и кад дође седми јул Вега и пастир звезда добију од јапанске деце безброј вешто, лепо и топло састављених песама.

ЗМАЈЕВИ

Још од памтивека. У Кореји, Јапану, на Малајским Острвима и у Новом Зеланду пуштање змајева је омиљена разонода не деце, већ и одраслих. Корејци верују да је змај изум једног њиховог војсковође који је убио нову храброст својим војницима тиме што је тајно пустио у ваздух један змај за који је причврстио фењер тврдећи им да је то нова звезда и предзнак њихове победе. Међу Маорима пуштање змајева везано је за религиозне обреде и праћено је нарочитим песмама.

У земљама Далеког Истока змајеви су права уметничка дела израђена с много маште и љубави, разних облика и различитих величина.

ОТПОРНА ПШЕНИЦА

Научници америчке Националне лабораторије у Брукхевну, у држави Њујорк, успели су да одгаје пшеницу која ће читавих сто година бити отпорна према главници, а можда и за дужи период. Ово је још један пример великих могућности примене атомске енергије у пољопривреди.

ПЛЕМЕНИТИ ДЕЛФИН

Тедрењак „Бринда“ кренуо је из Бостона, на путу за Сиднеј, и по прилично магловитом времену упловио у мореуз Пелорус. То је једно од најопаснијих места за морепловце и налази се на неких пет стотина километара од северне обале Новог Зеланда. Ту је смањно брзину на неколико чворова и пажљиво, као што слепец бира куда ће стати, наставио пут.

Док су морнари без престанка с предње палубе спуштали сонду у море, капетан и други официри трудили су се да прогледом погледају кроз магду која је обавијала брод. Ишчекивали су сваког часа да осете како труп једрењака струже о неку подводну степену — што би значило пропасти.

Тада, изненада, док су бродом с много напора и страха ипак некако управљали, један велики сисар искочи из воде тачно пред прамац и поче да се прањака на четири-пет метара од једрењака.

Капетан и официри, уверени да је то нека врста белог кита, који живи само у дубоким водама, без оклевања повелом брод путањом којом је пливала та велика риба.

Неколико тренутака пошто су изишли из опасне зоне, сисар зарони и несташе га. Једрењак „Бринда“ наставио је без теškoћа пловидбу, али морнари су се са захвалношћу сећали животиње која их је тако срећно спровела кроз опасан мореуз.

То је почетак једног од низа догађаја, најнеобичнијих у поморским аналима, приче о једном „киту“ (како се прво мислило), који је као пилот спроводио бродове кроз овај опасан мореуз више од четрдесет година, који је тачно знао кад брод треба да запливи мореузом и пратио га све док не би минуо и за собом оставио оштре, погубљене, подводне стене и грбене.

Догађај са једрењаком „Бринда“ одиграо се у јесен 1871 године. Тада је први пут примећена ова необична животиња, чија је љубав према бродовима привукла пажњу читавог света. У року од неколико месеци та риба, уствари дelfин нешто дужи од четири метра, прозван је „Пелорус Цек“, јер се појављивао увек на време дред бродовима на почетку мореуза Пелорус, спроводио их кроз злокобне воде и несташао заједно с опасношћу.

Командантима бродова није промакла дивна и спасоносна игра „Пелорус Цека“ и уместо да предузимају многе мере предострожности при проласку кроз мореуз, они су једноставно пратили дelfина знајући да их он неће навести на грбене, већ око њих кроз дубоко море.

„Пелорус Цек“ није увек био испред бродова; често је пливао поред прамаца и као из мива чешао се о њега, а кад скакао на метар-два испред лабе која је пловила брзином од петнаест чворова. Дelfин је једна од најбржих риба, па му није било тешко да претиче и обиграва и нај-

брже бродове који су у то доба пловили мореузом.

Ипак, најчешће је предводио бродове који су га под пуном паром пратили. За непуно годину дана име „Пелорус Цека“ знали су морнари из читавог света. Ту добру рибу поштовали су сви морепловци, јер је постала залага сигурности и спокојства на путу кроз Пелорус.

Маори, домородци са Новог Зеланда, тврдили су да је „Пелорус Цек“ стар више стотина година и да му је право име Канкаи-е-ваиро. Говорили су да су још њихови предци, пре неколико векова, причали о чудном белом дelfину из мореуза и да се старим предањем одржала легенда о њему.

Без обзира на легенду и попрекло „Пелорус Цека“, он је од 1871 до 1903, без изузетка, прихватао све бродове на пролазу кроз мореуз. Никад се није могло утврдити откуд је знао кад ће неки брод проћи мореузом и зашто је излазио да га дочека.

Да је волео бродове сигурно је, јер ниједан није пропустио — све до оног дана 1903 године када је у мореуз упловио теретни брод „Пингвин“, са неколико путника на палуби. „Пелорус Цек“ је, као обично, пошао усусрет броду, пливао неколико метара испред њега и повремено се враћао да се несташно очеше о прамац.

По палуби се шеткао један путник коме је алкохол био распалио крв и кад је опазно дelfина признао је ближе прамацу па из револвера опалио метак којим је погодио рибу близу главе.

„Пелорус Цек“ сместа зарони. Морнари скочише на путника и, разјарени тим дивљачким поступком, умало га не бацше у море. Капетан брод једва га је спасао смрти.

Више од две недеље нико није видео „Пелорус Цека“ и с много туге претпостављало се да је подлегао рани. Међутим, једног лепог јутра, када је као паучина лака измаглица лебдела над мореузом, посада теретњака „Пацифик Даун“ изненадно опазн „Пелорус Цека“ како плива на неколико метара од брода. Истог часа читава момчал усклинула је од одушевљења.

„Пелорус Цек“ био је жив! Сад га је ваљало штитити од сваке опасности и новозеландска влада издала је закон који је прописивао строге казне онемо ко би се усудио да повреди драгоценог, доброг, племенитог дelfина. Многи бродови пловили су мореузом и сваки је очекивао помоћ рибе која их је сачекивала увек на истом месту.

Годинама ниједна лаба извинило се претрпела бродолом у том мореузу пуном многобројних притајених опасности. Али почетком 1905, брод „Пингвин“

поново је, после нешто више од годину дана, упловио у мореуз, на путу за Сиднеј. „Пелорус Цек“ испливао је на површину код уобичајеног места, али је одмах опет заронио.

Први пут, од оног дана пре 34 године када је опажен, он је пропустио један брод својој судбини, али то је био „Пингвин“ са чије је палубе неко пуцао на њега! Све гушња магла обавијала је брод док се он с муком пробијао кроз мореуз. Изненадно чу се ломљава. „Пингвин“ је налетео на стену!

Завлада је тишина. После неколико тренутака вода је по куљала у брод и да би несрећа била још већа, била се дигла олуја и море узбуркало. По сада и оних неколико путника једва су имали времена да поскачу с брода и препусте се на милост и немилост великим таласима.

Два чамца за спасавање се преврнуше и сви они који су били у њима изгубише животе. „Пингвин“ се потпуно разбио о стене и од седамдесет људи што је било на броду спасла су се свега тројица.

У Средњем веку пошто је Србија била тесно повезана са Византијом почео је да у наше крајеве продире и утицај њене културе. Долази-

ли су калуђери и од српске и враџинама „исцељивале властеле тражили дозволу да организују културне центре.

Морепловци су сву кривицу за пропасти „Пингвина“ приписивали ономе пијаном путнику што је пуцао на „Пелорус Цека“ и можда су имали право. Тврдили су да је дelfин сигурно познао брод с кога је рањен и заронио не помогавши му.

Нешто после бродолома „Пингвина“, брод „Саудери стар“ из Сан Франциска упловио је у мореуз и „Пелорус Цек“ га је одмах лако спровео кроз све опасности. Још седам година „Пелорус Цек“ се редовно појављивао и водио бродове кроз мореуз. Сем „Пингвина“ ниједан други брод није потонуо у овим опасним водама у времеку од 1871 до 1912!

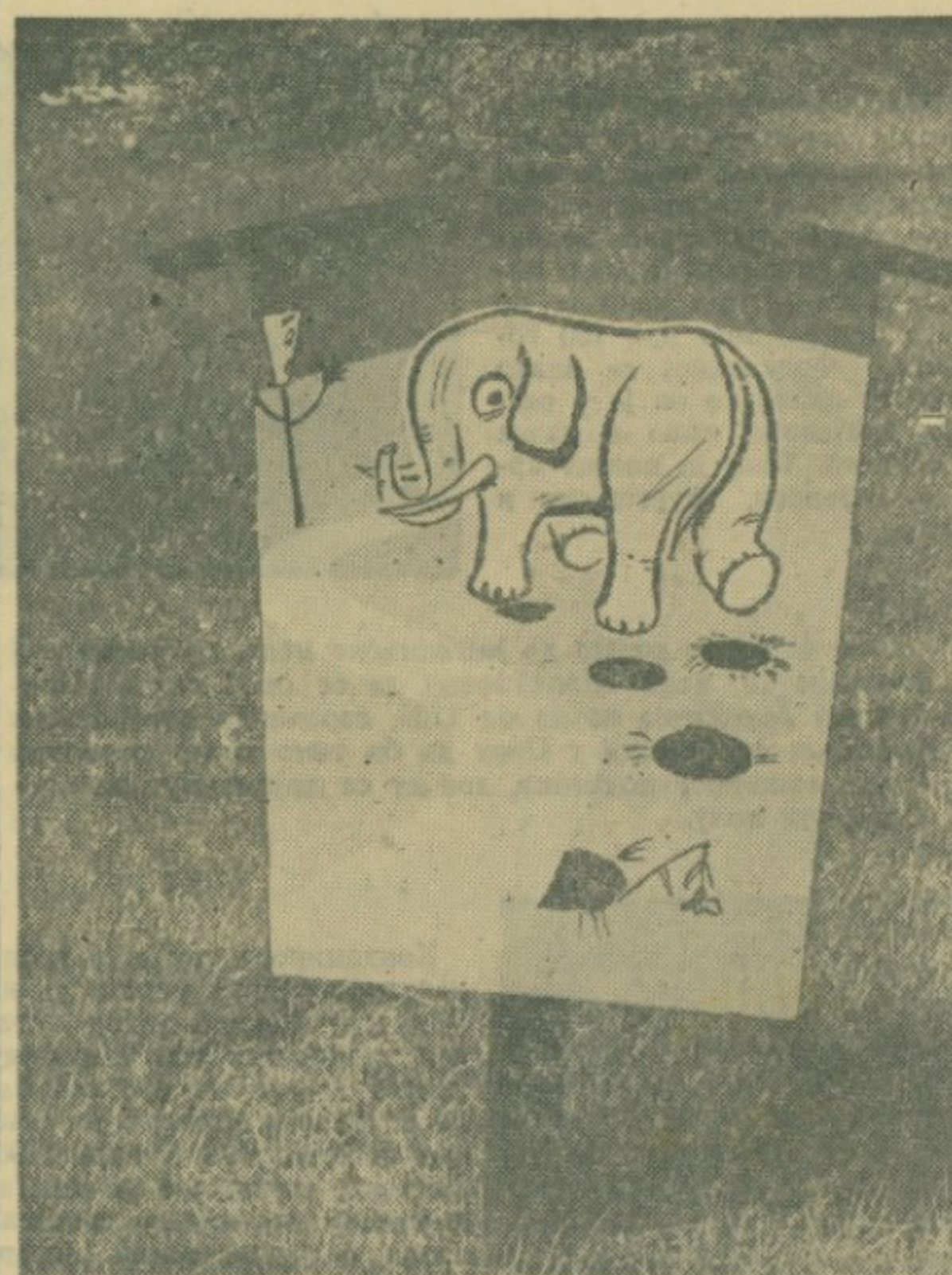
Те године појавила се у том крају флотила нитоловаца и нешто касније капетан теретног брода „Арахус“, који је добро знао „Пелорус Цека“, јавио је да је дelfина нестало. Сви бродови који су затим пролазили мореузом тражили су у залуд „Пелорус Цека“.

Готово све новине света објавиле су дугачке чланке о нестанку племенитог дelfина, али највише су отсуство „Пелорус Цека“ осетили команданти бродова.

Гласине које су се шириле да су китоловци застрашили рибу-чувару бродова или је чак убили, натерале су рибаре да из страха од гнева морепловаца, дигну сидро и отпловне даље. Никада није утврђено да ли је „Пелорус Цек“ убијен.

Необична прича о дelfину који је волео да спроводи бродове као пилот јединствена је, јер се за нешто слично никад пре ни после „Пелорус Цека“, није чуло.

Можда је овако боче...

Травњаке и паркове у градовима воле људи у целом свету и свугде их чувају од несавесних шетача који залазе ван стаза. Зато се постављају опомене „Не газе траву“, „Чувај зелено“ и разне друге, дуге и краће реченице, па и мисли разних познатих људи о природи, растлињу и парковима.

Недавно је у Аугсбургу, у Немачкој, градским властима пало на ум да на оригиналан и сликовит начин опомену шетаче да не газе траву. Иако је табла „без речи“, она јасно казује да би само слон могао ићи ван стазе и уништити лепу зелену траву. Човеку то не доликује...

Манастири су тако постали место где се учило писмености па су ту основани и први „јавни“ заводи за неговање болесника. Тако је и Немања у својој задужбини Хиландару подигао болницу. Стеван Дечански у Дечанима, цар Душан у Призрену при манастиру светог Архангела, кнез Лазар у Раваници.

Када је српска држава пропала били су прекинути сви односи са Византијом, па и медицински, али и тада „лекар-виштво“ продири преко Дубровника из Италије.

До Првог српског устанка народ су лечили углавном калуђери који су се специјализова-

КАКО СЕ ЛЕЧИЛО У ПРВОМ СРПСКОМ УСТАНКУ?

ли за лечење болести, или су разне бабе-видарице травама

На самом бојишту рањеницима су помоћ пружали сами устаници. Лакше рањени су се чак и сами превијали док су теже рањенике склањали из боја другови, стављали их на воловска кола или на товарне коње и преносили их кућама или у нека заклоњена места где би им пружали помоћ видари или видарице — обично старије жене.

У то време најпознатији су били Хејим-Тома Константиновић и његова мајка Ђира-Мана. Један савременик каже: „Овај човек, Хејим-Тома одликовао се не само својим скромним понашањем. Од почетка

санитет, народ је морао „да се ослони на своје самоучке лекаре и видаре“. Медицинских школа није било, па су се ти „лекари“ учили „занату“ од старијих и тако је он прелазно с колена на колена. Пошто није било стручних лица, вође устанка су свим силама помагали народу и војци, да би било што мање болесних и да хигијенски услови буду што бољи. Када би неко био рањен или болестан одмах је вођен видару а ако не би могао сам ићи видар је био позван у кућу. Из „Караборфевог протокола“ сазнајемо да је неки Стеван Брзак из Тополе добио одмах пакош на шест дана да би „водило дете сакато у Крагујевац видару да вида“ или да је „дигнато капетану Ђурковићу да иде у Београд да се вида, буди да му се рана отвори“.

Лечење се углавном састојало у превијању рана, мазању рана разним травама и лишћем да би се запаљење „угасило“ и да би се „гној из ране из-

бацио“. Иако се никакве „хируршке интервенције“ не помињу, верује се да их је ипак било.

Како се устанак ширио осећала се све већа потреба за лекарима, којих је и иначе било недовољно, па је тадашња власт позивала лекаре из страних земаља.

Медицина у време Првог српског устанка није била наравно на некој научној висини. Тек пола века доцније, 1855 године, јавља се у Србији први дипломирани лекар Стеван Милосављевић, који се сматра творцем медицине у српској држави.

МЕТАРСКИ СИСТЕМ

Недавно је јављено да ће и Индија званично да усвоји метарски систем, чиме се овај начин мерења проширује на ново, врло пространо подручје. Тим поводом могли бисмо да се сетимо како је до њега дошло. Још пре 160 година у Француској се знало само за аршин, а он је у разним крајевима имао и разне вредности. Тако је познат аршин лоренски, бургоњски и други.

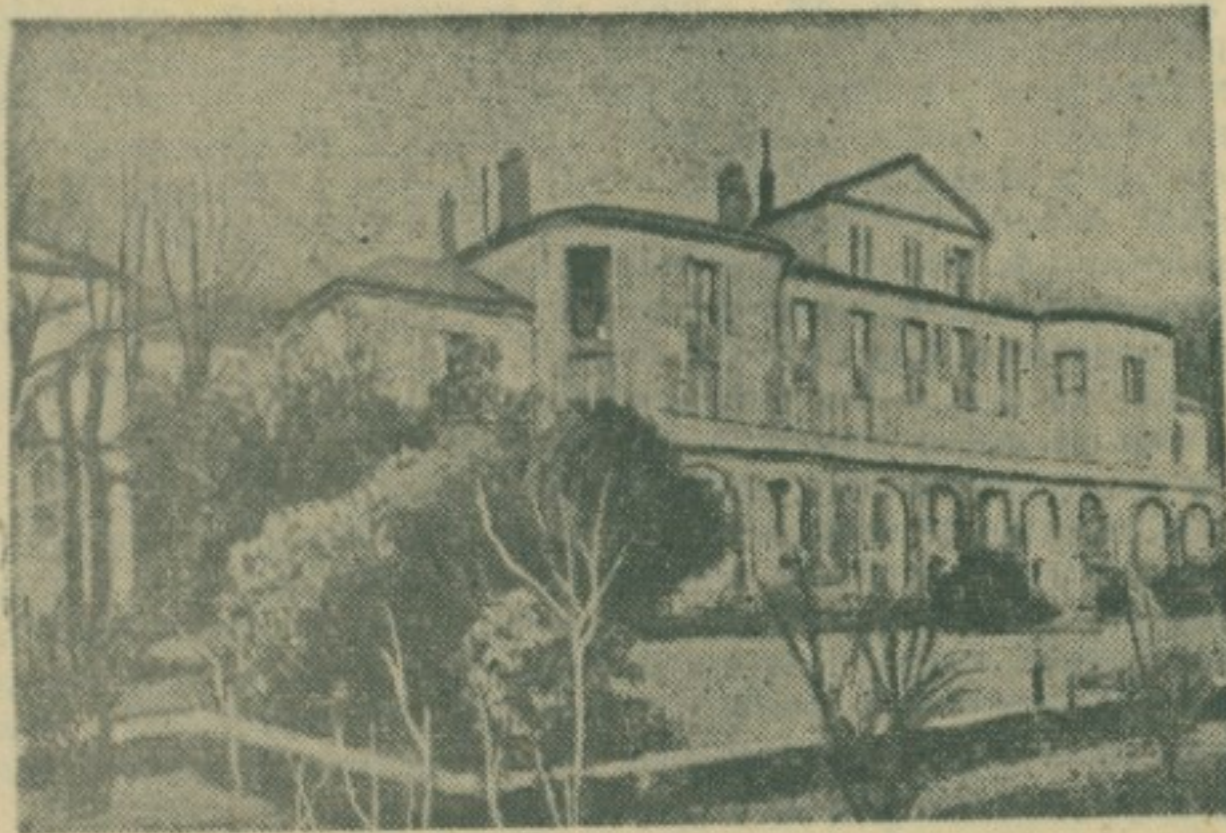

Зато, да би се дошло до јединствене мере, у Француској је почетком 18 века покушавано да се ово реши. Према одлуци Академије наука од 1791, сарадници Буге, Годен и Кондамин су отишли у Перу да би тамо тачно измерили део лука земљиног подневка, док су се други упутили према Северном полу.

Кондаминова група је после неколико година успела да на Полутару измери један степен упоредника као и дужину клатна за откуцавање секунда на нултом степену географске ширине. Тек 8 маја 1790, Народна скупштина је на Таљеранову препоруку усвојила закон о јединственим метарским мерама, а тридесетог марта 1791 године је и Академија наука најзад прихватила ову одлуку.

За основу новог система узета је „величина четвртине земљиног меридијана“. Наиме, пошто је ова дужина огромна, као јединица за мерење усвојен је десетомилитонити део четвртине меридијана, а затим су из овога изведене све друге, мање и веће мере. Јединица је названа „метар“ што на грчком значи „мера“. Потом су сви „дивилезовани народи“ позвани да узму учешћа у крајњем одређивању те величине. Па је тако метарски систем најзад званично установљен 22 јуна 1799.

Мера једног метра отиснута је у ливеној платини и поднета француском парламенту као и закон. У париском предграђу Северу подигнута је зграда Брегет о трошку држава потписница метарског споразума у којој се налази Међународни биро за мере и тежине. Дакле, аутентична мера за дужину у облику једне шипке, метар, а за тежину килограм, могу се видети у згради Брегет, у Северу крај Париза, чију слику доносимо.

КЛУБ ЦИНОВА

У Западној Немачкој основан је клуб цинова у који се могу учланити само мушкарци виши од 190 и жене више од 180 сантиметара. Циљ овог удружења је да се од владе издјелују пореске олакшице за високе људе и жене, јер они морају више да троше на храну и облачење од осталих.

Најстарија хируршка интервенција?

У пећини Шанидар, у северном Ирану, откривен је скелет једног неандерталца, стар 45.000 година, коме је десна рука била ампутирана испод лакта. Сматра се да је ово додас најстарија позната „хируршка“ интервенција и да је извршена клесаним каменом. Тако бар тврди амерички антрополог др Т. Стјуарт.

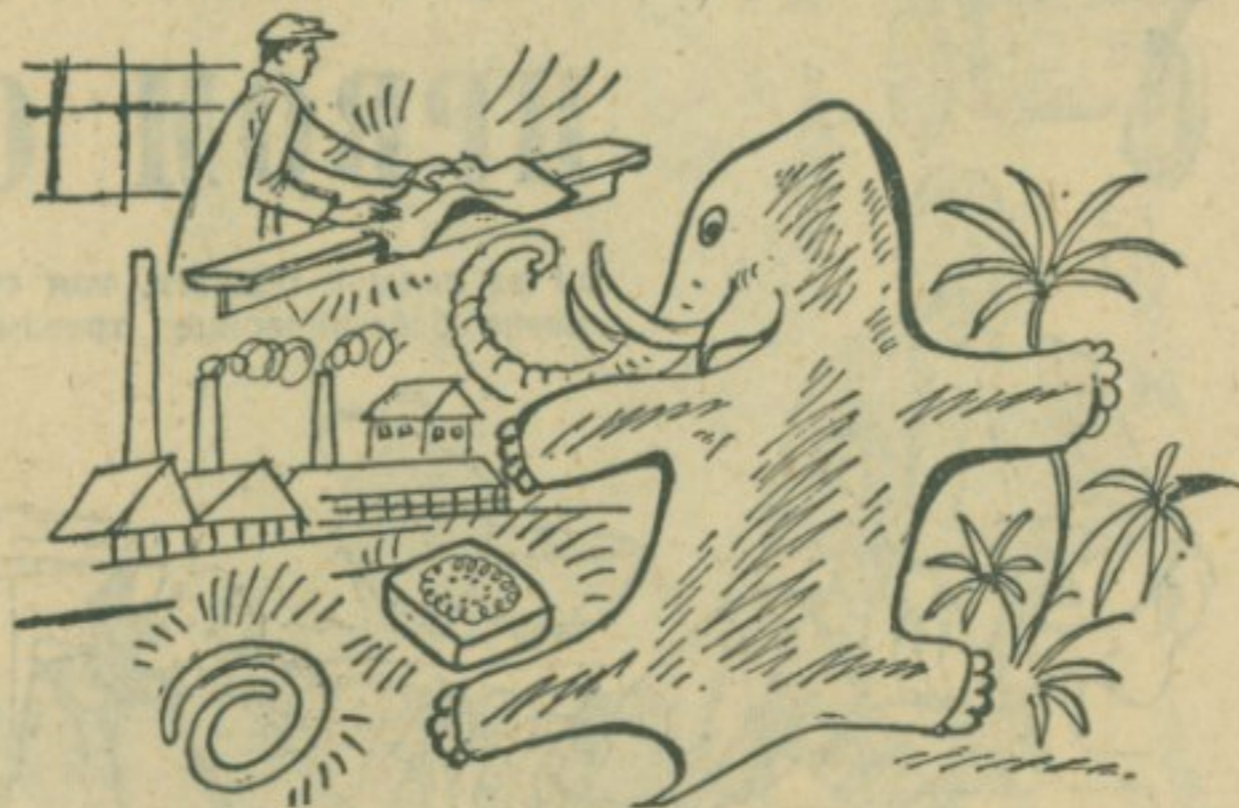
ТРЕНУТНА ФОТОГРАФИЈА

Совјетски професор В. М. Фридкин усавршио је нову технику фотографисања која се заснива на принципу конзервације електричних пражњења. У ту сврху он прави јевтине фотографске плоче од сировина као што су сумпор и антрацен и „дуни“ их електричном енергијом из обичног акумулатора за аутомобил. Плоча се чува на тамном месту и може да служи неограничено дуго. На њеној површини долази до електричног пражњења и појаве фотографије чим светлост почне да дејствује на њу. У фабрикама фотографског материјала већ се припремају филмови који ће се из апарата излагати непосредно дејству светлости. Изум је поднет на регистрацију Међународном удружењу за патенте у Берну.

Случајна веза

Играјући се телефоном трогодишња Лиза Норлиг из Александрије (савезна америчка држава Вирџинија), открила је један број и добила везу. С говорником на другом крају жице отпочело је тада мучно споразумевање, све док отац није узео слушалицу и утврдио да онај други говори са даљине од хиљаду километара — из Сакраманта у Калифорнији.

СТАРИ ЖУЉА

3 апалнонемачки град Грос Умштат има 7 замкова и 7000 становника. Другим речима у једном замку живи хиљаду лица. Али овај град има и једну другу знаменитост, иако мање упадљиву — фабрику које једина у Европи прерађује коже слонова, нилских и морских коња и бизона. Већ седамдесет година овој фабрици конкурише само једна у Енглеској. Место Грос Умштат је познато баш по овој фабрици јер само онима који се за ње производе интересују, а то је — од Норвешке до Јужне Африке и од Индије до Америке. За Грос Умштат знају зоолошки вртови широм света, јер тамо шаљу на штавање коже својих угинулих штићеника.

Ову јединствену фабрику основао је син неког сељака из околине Грос Умштата који је обишао цео свет учећи кожарски занат. Дошао је на идеју да би требало штавити и коже egzотичних животиња за што је чак било доста интересаната у разним индустријским гранама. И тако је Карл Емерих, како се звао тај досетљиви кожар, основао у Грос Умштату прво једну скромну радионицу. Дошвије, она је прерасла у фабрику. У то време — крајем прошлог века — било је сировине далеко више него данас. Слонови и нилски коњи тада нигде нису били заштићени законом. Ловио их је свако слободно и њихових које је било доста у продаји, па је фабрика имала пуно посла.

Данас се осећа недостатак „сировина“. Последње слонове које је фабрика штавила добијене су за време рата из Берлинског зоолошког врта када су слонови настрадали од бомбардовања. И сад је власник фабрике у вези са зоо-

Једина у Европи

лошким вртovima целог света метра па чак су и траже- није све се свело на очекива- није од њих јер су дебље за читав сантиметар. Није онда чудо што је за штавање так- које које потребно по пет го- дина. Она је и врло тешка — по четири до пет стотина ки- лограма, док кожа слона те- жи и читаву хиљаду.

Тако је прерада које сло- нова и нилских коња постао мање више споредан посао за ову фабрику. Извор нових си- ровина су које морских коња или моржева које се често добијају из поларних крајева. Коже ових становника мора заменити су које сувоземних дебеликожаца од четири санти-

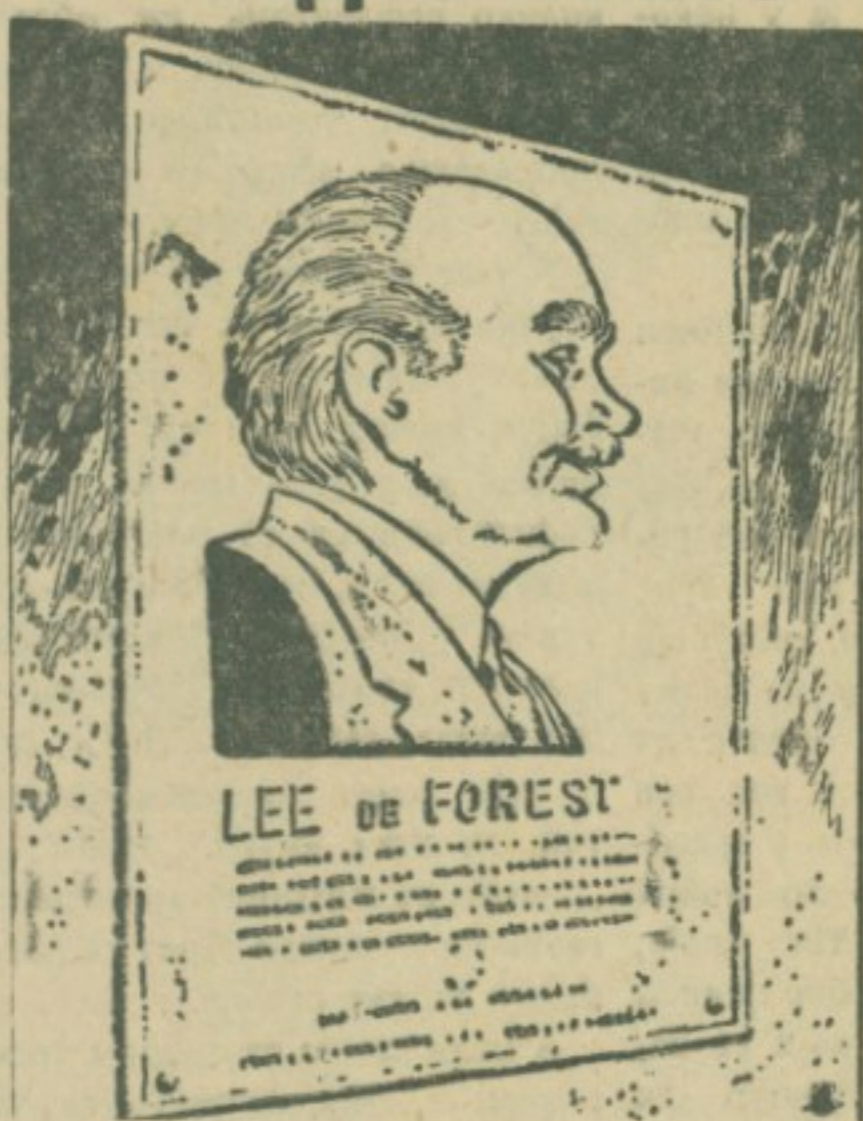
Ове прерађене које су веома тражене за глачање ме- тала. Познате фабрике челич- них производа у Ремшајду и Солингеу су стални купци ов- них које. И за глачање ску- поцених метала — злата, и сребра, употребљава се ово средство.

Да ли ће нестати Нијагаре?

Нијагара је један од најпознатијих водопада, али он није толико чувен са своје висине која није велика, колико са своје ширине и огромне количине воде његових слапова. Када притоке набујају, низ Нијагару се сваког секунда срочи 70.000 кубних метара воде а ова количина се у време највећих суша смањује на половину.

Американци су озбиљно забринути наглим смањењем количине воде у Нијагари јер се она одводи и користи у раз- не индустријске сврхе. Два огромна индустријска предузећа која су саграђена на њеним обалама узимају сваког секунда 2.900 кубних метара воде. Канад Виланд који се улива у је- зеро Онтарио одводи из Нијагаре сваког секунда 100 кубика а нови канали Ла Сал и Баволова Шнија гутају пет пута више њене воде. Канад предвиђен за дренарање Чикаго од- водиће сваког секунда из Нијагаре 2.000 кубика воде а један други канал 300. Канађани стварају мрежу канала који ће повезивати језеро Хјурон и Ири користећи воду Нијагаре. Шта ли ће на крају остати од најлепшег водопада на свету?

ЛИ ДЕФОРЕСТ

Пре десет година је Ли Дефорест означио нову еру у животу и развоју човечанства — тиме што је само „савио“ једну жицу. Направио је тако аудициону цев, мали, али снажан појачивач и тиме ударио темеље безжичног телефона, звучног филма, телевизије, радара и разних магнетфонских уређаја. Отада је прошло доста времена. Ли Дефорест сада има већ 83 година, али још ради.

Дефорест је рођен у Ајови 1873 године. Као дете био је снажљиви, али врло радознао. Своје слободно време проводио је читајући и учећи. Често би излазио у дуге шетње са својим оцем који му је показивао небо откривао многе тајне о звездама.

Међутим, Дефорест је почео више да се занима „тајнама“ које су му биле „при руци“. Почео је да прави компасе, батерије, електромоторе, па је чак направио и апарат за електрично посребривање. Помоћу њега он је свом суседу посребрио ножеве, виљушке и кашике и тако зарадио свој први долар. Дефорест је нарочито ценио књигу о Томасу Едисону, проналазачу прве електричне сијалице.

У то време Едисон, који је Дефоресту постао први идеал, после проналазке сијалице, нишао је све даље и даље са својим изумима. Дефорест је још у свом детињству схватио да је образовање основа за напредак коме он тежи, па је радио стално. (Наставиће се)

Амбуланта за животиње

Рано ујутру у ветеринарску амбуланту дотрчала је сва задихана чуварка слонова.

— Докторе, дођите брзо, — казала је. — Словица Моли није добро. Већ пуних 20 месеци носи младунче, али тешко је погодити кад ће га донети јер то може да буде и у 18 и 22 месецу.

Кад је стигао до кавеза, ветеринар је запитан чуварку

више на ваздуху, а његовој глади се даје храна с доста витамина. Тако њен свакодневни оброк садржи, поред осталог, и неколико килограма јабука.

Али, ветеринар има и друге „пацијенте“. Једног јутра, кад су чувари дошли да женки нилског коња донесу храну, иза ње је већ жустро плувало младунче. Окотила се без ичје помоћи, али јој је она била потребна после.

гледана. Због једног болесног шимпанза чуварка је морала да научи да одбројава његов пулс, јер је само њој давао своју шапу.

Једног дана оболео је алигатор. Одбио је сваку храну. Тешко је било утврдити шта му је. Али када је случајно у присуству ветеринара зевнуо, овај је угледао неко сумњиво црвенило у његовом грлу. Да би му довољно отворили чељуст морали су употребити специјалне гумене гушке. Утврђено је да има тешку ангину. Давали су му да гута лекове, мазали ждрело, а пошто није могао да узима храну сипали су му у грло врло пажљиво јаку чорбу кроз гумено цево.

У амбуланти постоји и специјални кавез за операције. Једна његова страна се покреће, а и плафон може да се спусти. Животиња се утерује у тај кавез, па се затим зид и плафон помере, тако да она остаје у малом простору и мора да легне. Пошто се скину решетке с једне стране, направи се простор за вршење операције. Животиња се обично отима и покушава да уједе, али јој се тада дају гумене гушке. Уколико се и даље брани, преко ње се ставља специјална мрежа.

У амбуланти постоји и рендген и физиотерапија. Тако се слонови целе зиме сунчају под кварц-лампом.

ТАКО СУ ПРОБЕ ПОКАЗАЛЕ

Труднице које приме Салкову вакцину против дечје парализе не само да заштитију себе, већ и дете, које је према овој опакој болести имуно до три месеца после рођења. Ово је утврђено на основу опита на Медицинској школи универзитета у Мичигену.

Крњење и бојење зуба код Малајаца

Становници многобројних острва Малајског Архипелага познати су као велики мајстори за улепшавање. Према њиховом схватању ниједан мушкарац или жена не могу се сматрати као лепо, ако нису још „улепшани“. Такво дотеривање, а по нашим мерилима унакажавање, своди се углавном на тетовирање тела — које се врши код младих у време пубертета, код девојчица када постану зреле за удају — бојење лица, деформисање лобање, пуштање да нокат на левој руци жене нарасте 2,5 см и слично. А нарочита пажња на читвом малајском подручју посвећена је крњењу и бојењу зуба.

Ово „уобличавање“ зуба је уствари скраћивање млечњака и очњака у горњој и доњој вилице турпијањем. Притом се води рачуна да они ипак сачувају свој првобитни облик. Други начин „улепшавања“ зуба је шиљење, затим урезавање попречних олука на површини, и избијања троугла између два предња зуба. По правили, ово се обавља у пубертету, али има и старијих који се нису подвргли још тим операцијама. Важно је, према обичају, да се не ступи у брак са нормалним обликом зуба, јер Малајци сматрају да су дуги и бели зуби — псећи.

На Борнеу и Суматри раније нарочито за то изучени људи, чији је алат био само тири секутића у горњој вилице провуче златна жица. А свуда је уобичајено да се зуби обоје у црно. Ово се обично врши после првог турпијања и то на три начина: на Борнеу помоћу једне врсте смоле, на Јави оксидима гвожђа који нагризају глењ зуба и одржавају њихову поквареност, или помоћу једне траве која „штити“ зубе од чистоће.

Турпијање зуба обављали су раније нарочито за то изучени људи, чији је алат био само

ЗАШТО СЕ ЕСКИМИМА НЕ СМРЗАВАЈУ ШАКЕ

Научници Лабораторије за северна истраживања из Манитобе, у Канади, испитују необично својство Ескимима који без рукавица рукују металним предметима, на температури знатно нижој од нуле.

Одавно је утврђено да голоруки Ескимима не носе на шакама никакве трагове смрзавања, иако дуже времена на веома ниској температури држе разне металне предмете, док се кожа белог човека мрзне истог часа и лепи за метал чим га додирне.

Опити су извођени на температури од минус 35 до минус 50 степени, по ветру који је дувао брзином од 50 до 70 километара на час. Поређење је извршено између Ескимима насељених близу Форт Черчила и десет канадских војника-добровољаца.

Теорија по којој дебља и мање осетљива кожа Ескимима одолева хладноћи, није задовољила већину научника. Способност тог северног народа да без икаквих штетних последица рукује изванредно хладним металним предметима, вероватно је слична одлици неких становника архипелага јужних мора који могу да газе по ужареном угљевљу. Дакле, поуздан одговор још није нађен.

камен различитог облика. Сада је овај занат модернизован и зуби се спружу и избијају длетом и турпијом

Малајци су увек спремни да на постављено питање зашто кваре зубе одмах и одговоре. Муслиманско становништво то оправдава легендом да су Мухамеду избијена четири предња зуба приликом једног бекства, и да зато и они, као његови следбеници, морају исто да чине. На Формози, пак, објашњење је „разумније“: ради лакшег дисања. У сваком случају таква је мода.

WALT DISNEY ОД ИКАРА ДО РАКЕТЕ

ШВЕДАНСТВО ЈЕ ДОБИЛО СНАЖНА КРИЛА КОЈА ДАЈУ ЗВУК ЈАКУ У ЧАСОВЕ... И ЧИМЕ МУ УСАДУГЕ О КОЈИМА НАШИ ОЧЕВИ НИСУ МОГЛИ НИ ДА САЊАЈУ.

„ЛЕТЕКИ ТЕРЕТЊАЦИ“ ПРАВИ ЦИНОВИ С КРИЛИМА, ПРЕНОСЕ ТОНЕ И ТОНЕ ТЕРЕТА...

АЛИ, НИХ НЕ ВЕК СУТРА НАДМАШТИ ОГОРМНИ АВИОН ЗА ПРЕНОС РОБЕ ЧИЈИ ЈЕ РЕП ВИСОК КАО ШЕСТОСПРАТНА ЗГРАДА!

ОВАЈ АВИОН ОД 200 ТОНА МОЖЕ ДА ПОНЕСЕ 70 ТОНА ТЕРЕТА И 100 ВОЈНИКА ПОД ПУНОМ РАТНОМ ОПРЕМОМ...

ИСТОРИЈА АВИАЦИЈЕ УВЕК ЋЕ СЕ ПРИЧАТИ У СУПЕРЛАТИВИМА... ОНО ШТО ЈЕ ЈУЧЕ ИЗГЛЕДАЛО НЕВЕРОВАТНО, ДАНАС ЈЕ ОБИЧНО... А СУТРА НАС ОПЕТ ЧЕКАЈУ НОВА ИЗНАЂЕЊА...

ХЕЛИКОПТЕР „СТОЈИ“ У ВАЗДУХУ ЗАМЕЊУЈУКИ ДИЗАЛИЦУ...

ЧАК И САМ ЧОВЕК ЛЕБДИ КАО ГАЛЕБ... ЗАХВАЉУЈУКИ ЛАКИМ ХЕЛИКОПТЕРИМА КОЈИ СЕ ЗА ЧАС МОГУ СКЛОПИТИ.

НАСТАВИЋЕ СЕ

БИО ЈЕ:

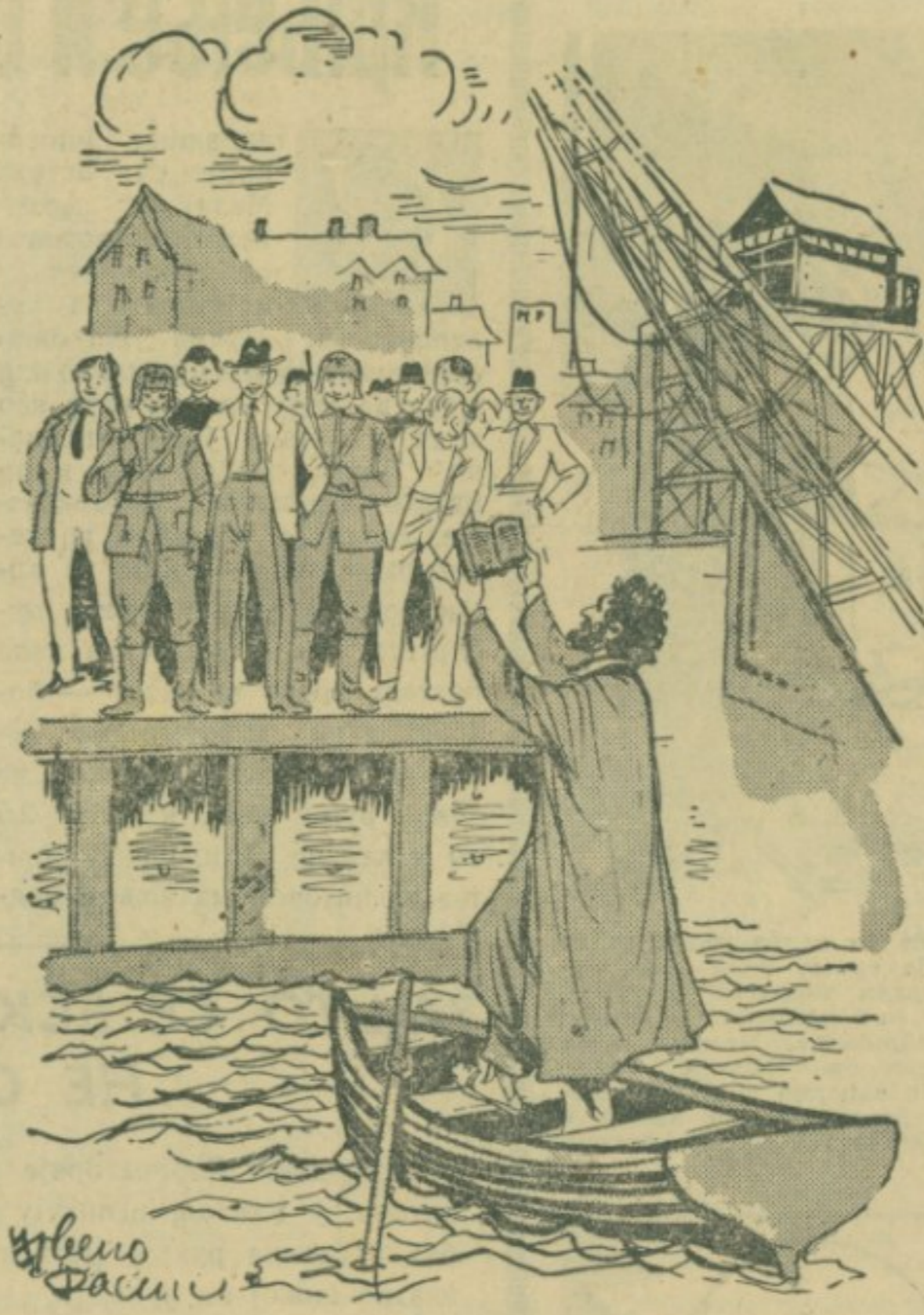
Било је око пет часова поподне. Облачан јесењи дан 1942 године. Амстердам је под окупацијом. Људи озбиљних лица журе да сврше најужније послове, пошто већ у 10 сати почиње полициски час. Само се на једном од споредних докова у предграђу окупала велика група људи који се гурају, праве гласне примедбе и смеју. Слика неуобичајена за Холанђане, који су и иначе врло озбиљни и достојанствени. Иако избегавају сваки додир са Немцима овде има исто толико немачких војника колико и холандских цивила. Очи свих уперене су на сувоњавог човека педесетих година, обученог у похабани црни капут који му допире готово до пета и потсећа на поповску мантију, а уместо дугмади има само две велике копче. На ногама су му сандале из којих вире не баш много чисти прсти. Зарастао је у браду. Стоји у малом чамацу и држећи високо над главом неку књигу покушава да надвиге жагор присутних:

— Спасите се! Спасите се! Још мало времена је остало. Узмите своје жене и децу, уиите у бродове и чамаце. Нестаће земље и све око вас биће дубоко море. Спасите се! Спасите се!

са једног балкона посматра „Лудог Симона“, за кога је, ето, најзад дошао тренутак „смака света“, о коме већ читаву годину дана покушава да убеди становнике града па чак и њега самог.

— Добро је што сам наредио да му се да чамац. Гледај само како се наши војници и Холанђани заједно смеју чак и разговарају. Ово је први пут да се не осећа она увек присутна мржња. Добро је некад покоренима дати прилике да се мало и насмеју, нарочито ако то Вермахт ништа не кошта, — мислио је командант.

Сказалке сата на торњу лагано се ближе цифри 6, часу када је „Луди Симон“ одлучио да ће потонути Холандија. Он одвезује чамац позивајући присутне да му се придруже. Са обале се чује урнебесан смех...

облачан јесењи дан 1942...

По градовима окупиране Холандије већ више од годину дана појављивао се човек неучледне спољашности, заустављао људе, па чак и немачке војнике на стражи, покушавајући да их убеди да ће, наводно, цела Холандија одједном нестати под водом. Људи су

да су и власти и цивили дигли од њега руке и временом се на њега навикли. Нико га више није дирао, али је свима служио за увесељавање. Куповали су му по нешто да поједе, а то их није много коштало,

јер је „Симон“, како су га ко зна због чега назвали, био врло скроман човек. Дешавало се чак да је неки пут јео и по немачким касарнама.

Што се више приближавао октобар месец 1942, „Симон“ је исплови на неколико стотина метара од обале.

Чак ни командант луке не може да одоли и из прикрајка,

Чамца се под слабашним замасима весала лагано удаљавао. Присутни су једва напреза-

МУДРА ПРЕСУДА ПЛАМЕНЕ СТРЕЛЕ

КРЕНУКУ ОПЕТ У ЛОВ... ИСТИМ ПУТЕМ... ПОВЕШКУ ПРВО ЈЕДНОГА ЗАТИМ ДРУГОГ! СТАРИЈИ СИН СЕТИ СЕ ОНОГА ШТО СЕ ТАДА ДОГОДИЛО!

СЛАЖЕМ СЕ!

ИЗБРАВШИ ЈЕДНОГ ОД БЛИЗАНАЦА, ПЛАМЕНА СТРЕЛА ЈЕ КРЕНУО...

ПРЕ ДЕСЕТ ГОДИНА, ПЛАМЕНА СТРЕЛО, НА ОВОМ МЕСТУ УСТРЕМИО СЕ НА НАС ЈЕДАН ОРАО!

ТАЧНО!

ДАЈЕ, ТРАГОМ СТАРОГ ДОГАЂАЈА...

ТИ СИ МЕ НАУЧИО ДА СЕ САКРИЈЕМ ИЗ БАЛВАНА И ДА ДИШЕМ КРОЗ ТРЕКУ... ДА БИХ СЕ СКЛОНИО ОД ПОГЛЕДА НЕПРИЈАТЕЉА!

ДОБРО СЕ СЕКАШ!

— А ОВДЕ, ГДЕ СТОЈЕ ТРИ БОРА, БОРИЛИ СМО СЕ СА ДВА ОГРОМНА МЕДВЕДА!

ПРЕ ДЕСЕТ ГОДИНА ОВДЕ СИ ИЗБАЦИО СТРЕЛУ ЗА КОЈУ ЈЕ БИЛО ПРИЧВРШЕНО ДУГАЧКО УЖЕ!

ЗБОГ ЧЕГА САМ ТО УРАДИО?

ДА БИСМО ПОМОГУ УЖЕТА ПРЕШЛИ ПРЕКО ПРОВАЛИЈЕ И ПОБЕГЛИ ОД ШУМСКОГ ПОЖАРА!

СУТРАДАН, У НАСЕЉУ ТАХИЧИ — ИНДИЈАНАЦА...

ДАО СИ ДОВОЉНО ДОКАЗА ДА СИ ТИ СОКОЛОВО ОКО, ПРВОРОБЕНИ БЛИЗАНАЦ! АЛИ, ДА НЕ БИХ ИСПАО НЕПРАВЕДАН, ПОВЕШКУ СУТРА И ТВОГ БРАТА, ОРЛОВО ПЕРО!

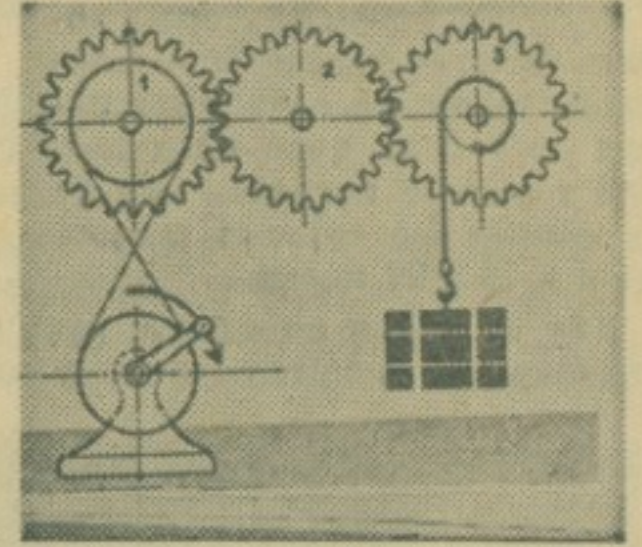
НА ОГРОМНОМ ЧУЊЕЊЕ ПЛАМЕНЕ СТРЕЛЕ, И МЛАЂИ БРАТ ЗНАО ЈЕ СВЕ ШТО СЕ ПРЕ ДЕСЕТ ГОДИНА ДОГОДИЛО...

ОЦИГЛЕДНО МУ ЈЕ СОКОЛОВО ОКО ИСПРИЧАО СВЕ О ТОМ ЛОВУ! МОРАЋУ ДА СМИСЛИМ НЕКУ ДРУГУ ПРОБУ!

НАСТАВИКЕ СЕ

Испит оштроумља ГОРЕ ИЛИ ДОЛЕ?

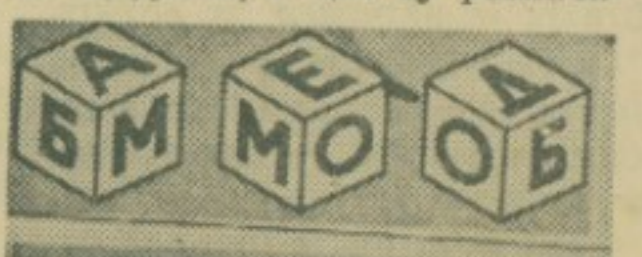
Разгледајте пажљиво овај систем котурова са зупчаницима и одговорите за мање од пола минута на следеће питање: ако

се ручица окреће у правцу означеном стрелицом, да ли ће се терет обешен о куку дизати или спуштати?
(Одговор: терет ће се спуштати).

«Дабоме» на коцкама

Овде видите три коцке. На свакој од њих налази се, подједнако распоређено по пољима, шест слова: Д, А, Б, О, М, Е. Међутим, коцке су различите.

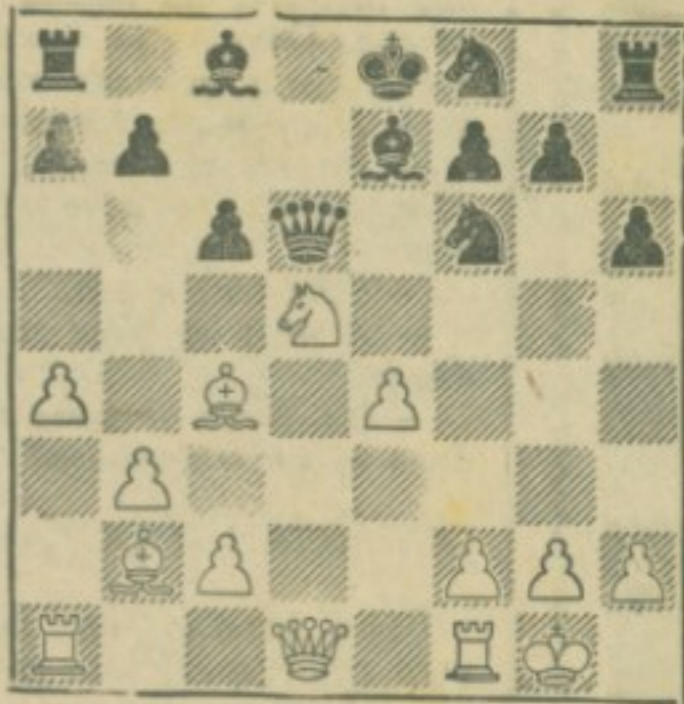
то окренуте. Разгледајте их пажљиво, па онда одговорите на следећа питања:

- 1) Које се слово налази наопрام М?
- 2) Које наспрам О?
- 3) А које наспрам Б?
- 4) На ком слову лежи лева коцка?
- 5) На коме средња?
- 6) А на коме десна?

(Одговор: 1) слово Д, 2) слово А, 3) слово Е, 4) на слову О, 5) на слову Б, 6) на слову М).

Учимо шах XXV

У примерима које смо досад имали победа је увек била на страни оног играча који жртвује неку своју фигуру. Немојте, на основу тога, помислити да свака жртва доноси победу! Далеко од тога!

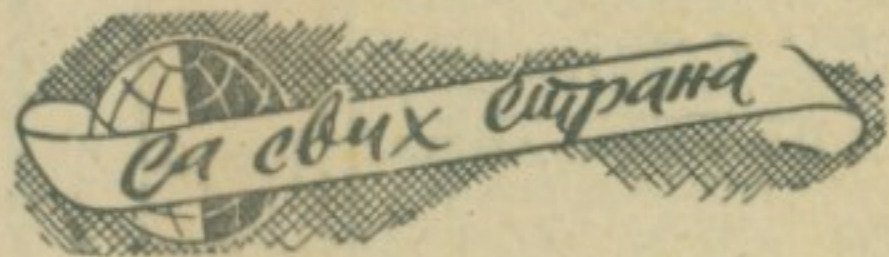

Ово је тренутак из једне партије коју је велемајстор Немцович, као бели, играо с једним шахистом 1920 године. Положај приказан горњим дијаграмом настао је после два-наестог потеза црног. Сада је на потезу бели.

13. Лб2-а3 цб:д5, 14. Лб3:д6 д5:ц4, 15. Лб6:е7 Ке8:е7, 16. е4-е5 Сф6-д7, 17. Дд1-д6+ Ке7-д8, 18. ф2-ф4 а7-а5, 19. ф4-ф5 Та8-а6, 20. Дл6-д5 Кл8-е7. (Да ли запажате како се црни краљ узнемирио? Као да предосећа катастрофу!) 21. Дл5:ц4 Та6-ц6, 22. Дл4-д5 х6-х5, 23. Дл6:а5 Тх8-х6, 24. Та1-е1 б7-б6, 25. Дл6-д2 Ке7-а8, 26. Дл2-д5 Тлб:л2, 27. е5-е6 ф7:е6, 28. ф5:е6 Сф8:е6, 29. Те1:е6 Лц8-б7, 30. Тф1-ф8+

Црни предаје, јер у следећем потезу биће матиран дамом на пољу д6. То је исто оно поље на коме је он жртвовао своју даму. Занимљива случајност.

Још једном: отворите добро очи и када жртву нудите и када је примате!

КАБЛ ОБЛОЖЕН ЗЛАТОМ

Нови телефонски кабл, који спаја Америку и Енглеску, омогућује истовремено неколико десетина разговора. Жице кабла су заштићене од корозије танким слојем злата. Неки енглески научници сматрају да ће злато у будућности електротехнике играти велику улогу и да ће истиснути многе друге метале.

ОПЕТ ПЛАСТИЧНА МАТЕРИЈА

Досад су конзерве прављене од лимана. Међутим, однедавно се у Француској израђују специјалне опне од пластичне масе. Таква „конзерва“ је прозрачна, безмирисна и може се стављати у кључалу воду. Херметичко затварање постиже се на тај начин што се крајевима опне састављају загревањем до тачке топљења.

ПИКАСО И ЊЕГОВА ПЛАТНА

Пикасо је у своју кућу на Азурној Обали позвао неке пријатеље на ручак. Један од њих гледајући око себе рече: — Гледам а никак не могу да видим ниједног Пикасоа на зиду. Како је то могућно? Ви значи не волите ваша платна? — О, не, — одговори сликар, — она ми се чак јако свиђају, само немам ниједно боље, које није продато.

ПОГРЕШНО ВЕРОВАЊЕ

За болест маларију некада се веровало да долази због рђавог ваздуха, па је због тога и добила име: мал-арија, Malus значи на латинском: рђав, зао, а арија долази од речи aer што значи ваздух. Иначе, маларија настаје због убода нарочитог барског комарца.

РЕТКИ РЕКОРДИ

Пре двадесетак година у рударском базену Ронда, у Енглеској, неколико старих рудара поставило је ретке рекорде. Тако је рудар Џон Томас провео под земљом у окну укупно 71 годину. За њим долази по реду неки Џонс који је провео 70 година под земљом. Данијел Хиг радио је под земљом 66 година, а Валтер Росите, 60 година. Сва четворица почела су да се баве рударским послом још као деца.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

„Дођи, Пучи, дођи...“ шапутала је девојчица свом црнобелом псу. Али, Пучи се није мицао. Пучи се плашио, смртно се плашио. На њега је налетео теретни аутомобил и Пучи је, згрчен од страха, лежао

испред задњих точкова кола, која због тога нису могла да крену. Тек после пола часа успела је мала Ен Спидлјн из Флашинга, у Америци да измакне свог Пучија испод аутомо-

била. Приликом несреће, једна од његових предњих шапа била је прилично озлеђена и Пучи ће неколико седмица храмати, а после тога једина усмелена на немио догађај остаће овај снимак.

ЈЕДНАК ЗА СВЕ

Канада, Велика Британија и Сједињене Америчке Државе, три главне земље у којима се говори енглески, одлучиле су да најзад уведу ич као јединствену меру за дужину. Његова дужина дефинитивно је утврђена на 2,54 сантиметра. Све три земље су досад имале различите ич, мада је та разлика била сасвим мала — само неколико милионитих делова ич. Сада, у доба великог техничког напретка, кад се

мери на стохиљадити или милионити део ич, овакве разлике се више нису могле толерисати.

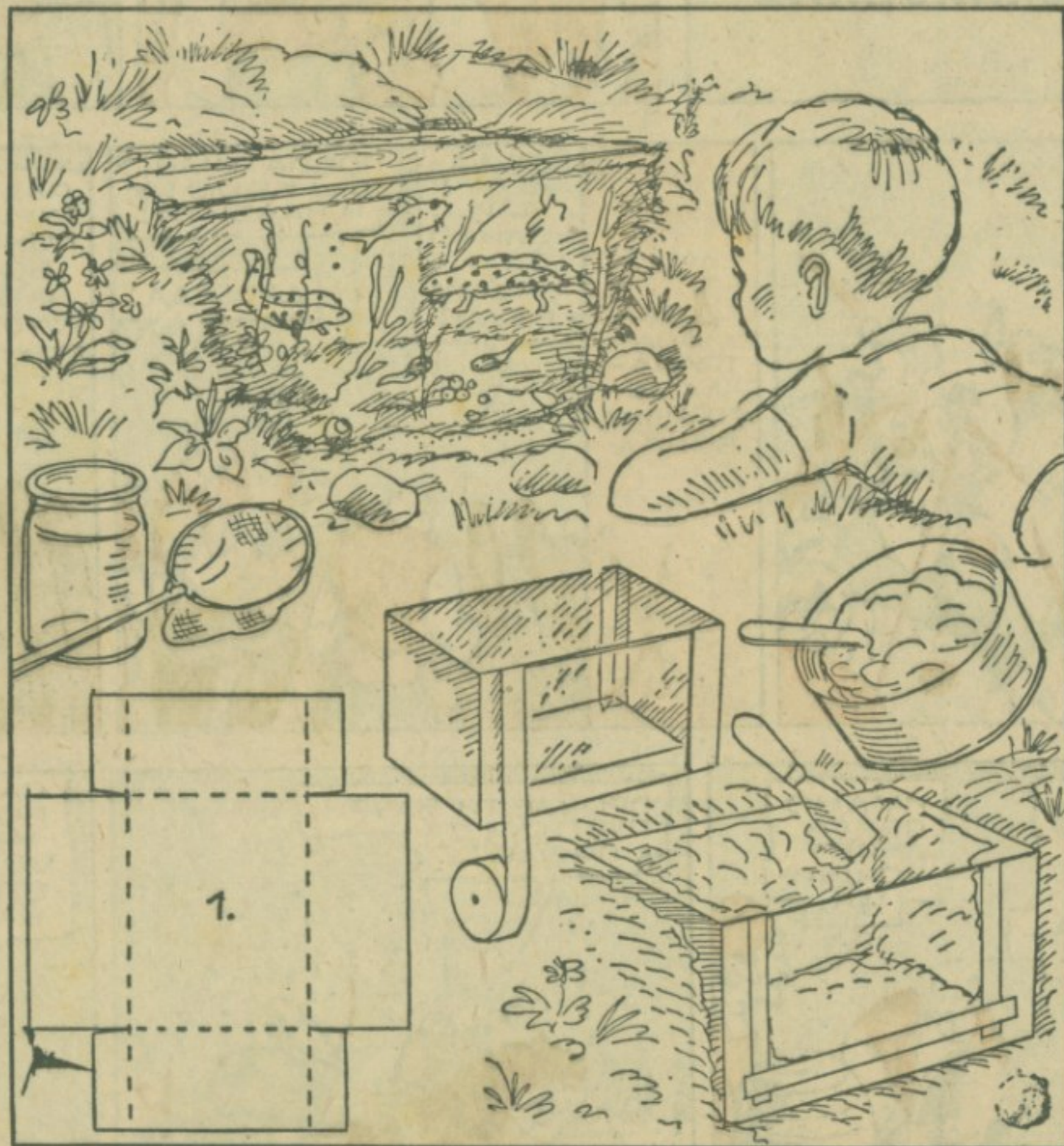
ЗАСАД БЕЗ УСПЕХА

Неки британски научници признали су да се водонична бомба не може „укротити“ за мирнодопску употребу. Међународна трка у овом правцу још је отворена. Др Шонленд, директор Атомског института у Харвелу, изјавио је да су сви досадашњи покушаји да се добије контролисана термонуклеарна реакција остали без успеха.

НЕПИСМЕНОСТ У СВЕТУ

Према једној статистици од 1957 године утврђено је да две петине становништва у свету од 15 година па навише, не зна ни да пише ни да чита. Око 700 милиона одраслих особа од укупно 1.587 милиона спадају у неписмене. Процент неписмености креће се од 1—2 отсто у Великој Британији, Аустралији и Новом Зеланду и у неким другим европским земљама; 2—3 отсто у Канади; 3—4 отсто у САД; 50—55 отсто у Кини; 80—85 отсто у Индији.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ БАШТЕНСКИ АКВАРИЈУМ

Чим дође пролеће, баште оживе и деца заједно с њима. Међу другим задовољствима можете имати и мали акваријум који није тешко направити. Потребан је следећи материјал: велики комад картона или готово картона кутија, свитак лезљиве хартије, две стаклене плоче, типе и калцијумов силикат (течно стакло).

Ако желите да кутију сами направите, погледајте цртеж број 1. Њене стране су слепањене и ојачане лепљивом хартијом. Једна дужа страна је исечена и на њено место је стављено стакло, али са унутрашње стране. Кад је кутија готова унутра се

обложи калцијумовим силикатом, после чега се стави у удубљење које сте ископали у земљи и обложили шљунком.

Потом се размути глина у суду с водом и чим тесто почне да се стврдњава стави се слој дебело до два сантиметра слуда на странце кутије. После неколико сати, кад се глина осуши, поново пређите целу унутрашност калцијумовим силикатом. Тако је, најзад, акваријум готов. У њега треба сипати слој песка, ставити неко ситно растение, затим комадиће стена, насути воду и, наравно спустити рибе. Не заборавите да воду с времена на време промените.

... панамеричка аутострада почиње од Фербанска (Аљаска) и води све до Буенос Аиреса (Аргентина) повезујући све главне градове западне хемисфере. Њена дужина износи 30.200 километара. Изградња аутостраде почела је још 1923 године, и досад је завршено 95 отсто њене купне дужине.

... биолози тврде да је за протеклих 2.000 година изумрло 106 врста сисара, од

... први фишеци за сладолед — корнети

— појавили су се почетком овог века.

... Обала Слоноваче, покрајина у Западној Африци, некад позната по великом извозу слонових кости, назива се у старим путописима Обала Зуба или Обала Ква-Ква. Ово последње име добила је по црначком народу Ква-Ква чији поздрав при сусрету потсећа на глас патке.

... за 24 часа човек просечне висине и тежине удахне 23.040 пута; из његовог тела испари три четвртине литра течности, а он сам изговори 5 хиљада речи и наведе на рад седам милиона мисаљних везица. За то време његова коса порасте за

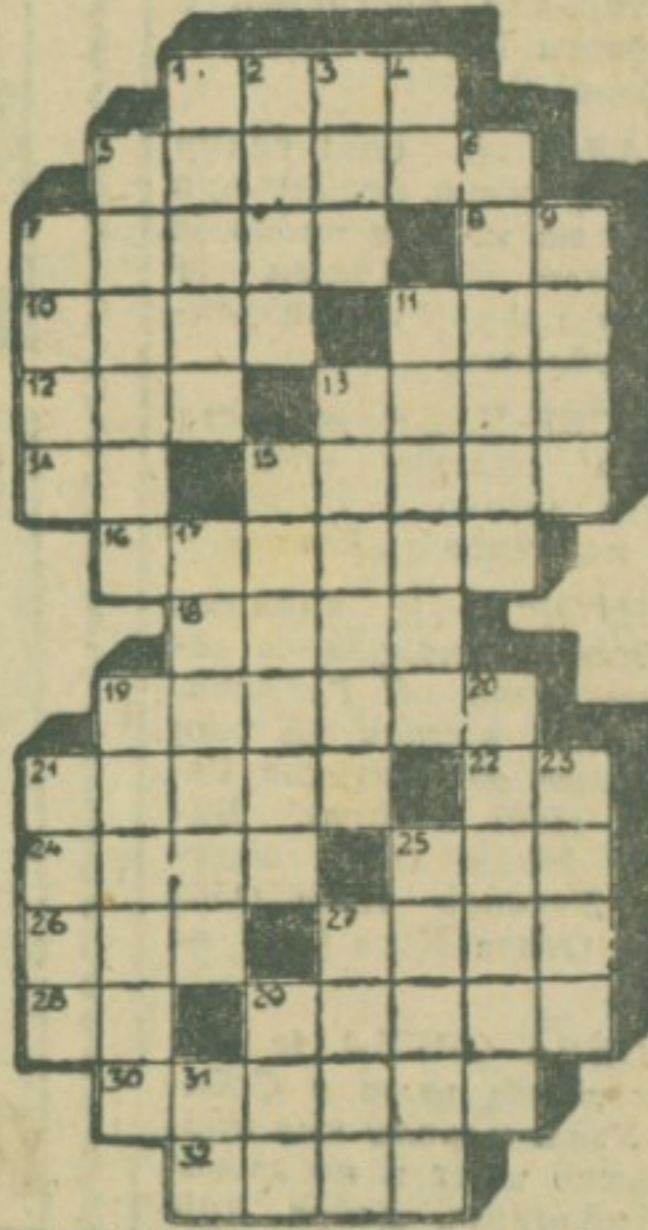
... колибрије, најмање птице на свету, веома привлачи црвену боју, и то у толикој мери да налећу на семафоре, али само онда кад гори црвени сигнал.

0,01714 део једног цола (цол = 2,5 сантиметра).

Водоравно: 1) наше острво; 5) персијски краљ (485—465 п. н. е.); 7) формација мезозоеског доба; 8) хемиски знак за сребро; 10) планина у Бугарској; 11) француски смучар; 12) женско име; 13) врста амбалаже; 14) два слова; 15) врста гуштера; 16) новац; 18) мушко име; 19) стари новац (монж); 21) шара; 22) предлог; 24) страна мушког име; 25) један римски император; 26) место на Приморју; 27) јединица за мерење електричног ефекта (множ.); 28) ономатопеја лавезка; 29) енглески шахисти; 30) грчки сликар; 32) персијска јединица за мерење бисера.

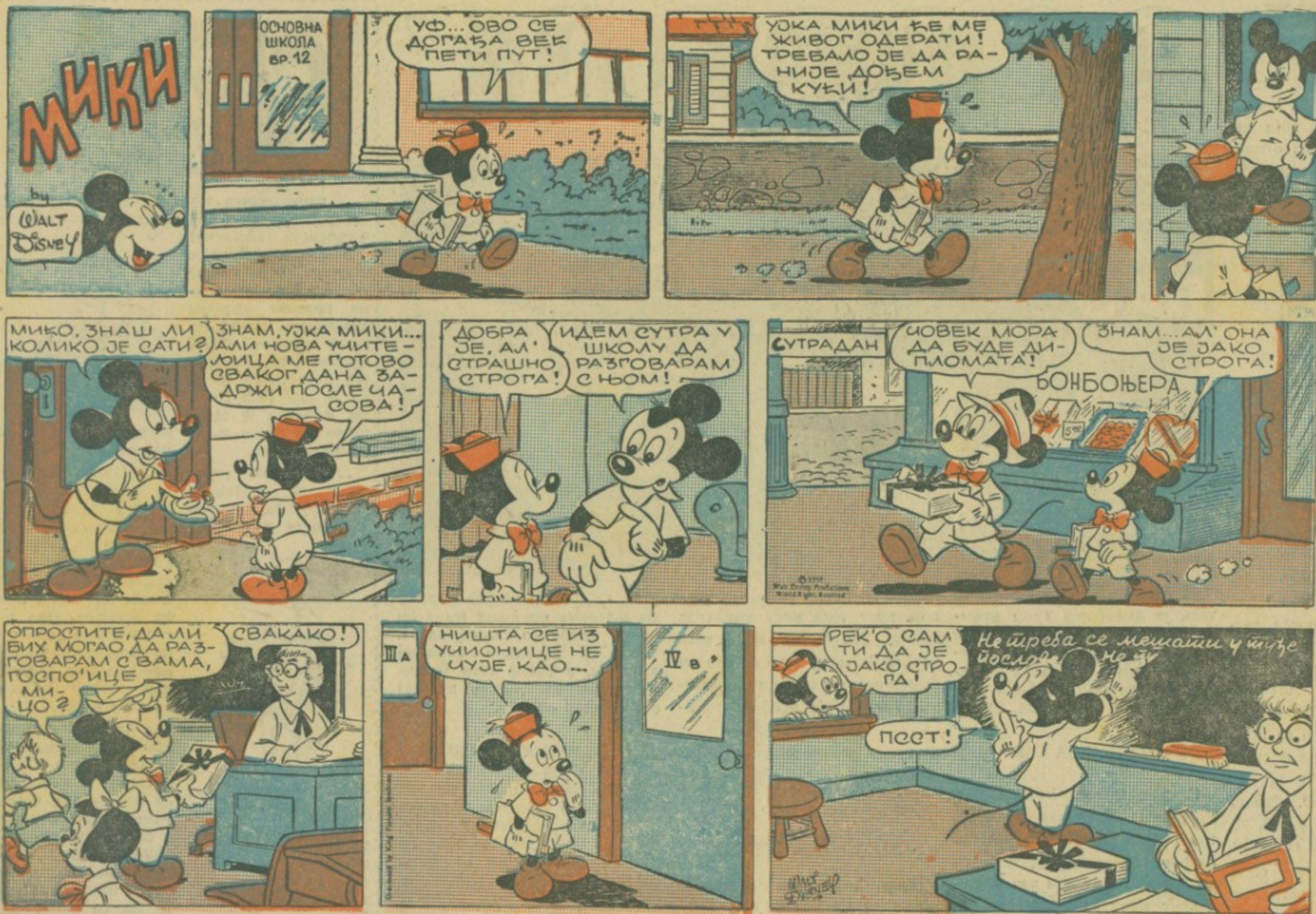
Усправно: 1) венецијански златник; 2) једна Крлежина драма; 3) прчка; 4) венецијански шаховски велемајстор; 5) руски бенгописец; 6) Штраусова опера; 7) последњи лидијски краљ; 8) немачки песник; 11) непрофесионалац; 13) место у Хрватској; 15) један угљоводик; 17) река у Јужној Америци; 19) дуж одређена крајњим тачкама лука; 20) пристаниште у Перуу; 21) госпођа (шпански); 23) римски државник; 25) грчки филозоф; 27) летњикован; 29) виланска краљица код Шекспира; 31) свеца.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Кијо; 5) Пекинг; 7) Верат; 8) ал; 10) окер; 11) две; 12) Рас; 13) Кору; 14) ер; 15) колан; 16) венили; 18) Аден; 19) класиц; 21) снит; 22) ем; 24) Лоти; 25) сто; 26) Ири; 27) Ијир; 28) ку; 29) Орање; 30) матине; 32) коса.

Усправно: 1) Керес; 2) Икар; 3) рит; 4) он; 5) пекара; 6) гавран; 7) бора; 9) Леон; 11) долиња; 13) колена; 15) кидати; 17) вилати; 19) кводрум; 20) Петине; 21) слик; 23) море; 25) слана; 27) ирис; 29) Ото; 31) ак.

ТАЧНОСТ ПРЕ СВЕГА

Пера Ждера се није осећао најбоље, па пошао код лекара. Овај га је пажљиво прегледао и учинило му се да је Пера много гојазни.

— Ви сигурно имате бар 90 килограма, — рече му лекар.

— Деведесет и два.

— А јесте ли увек толико имали?

— Не. Моја најмања мера била је три килограма!

ОПРАВДАН ИЗОСТАНАК

Белка позвала на ручак цело друштво. Дошли су сви сем Шиле.

— Зашто ниси дошао? — пита га Белка после неколико дана.

— Да будем искрен, нисам био гладан, — одговори Шила.

— Добро, али не долази се на ручак само због јела...

— И то је тачно, али ја нисам био ни жедан!

НИКАД ЗАДОВОЉАН

— Дала сам ти велико парче пите с трешњама и ти опет ниси задовољан — прекорена Белка Рају.

— Да, велико је... — каже кроз сузе Раја. — али кад год га загризем оно постаје све мање!

ПИТАЊА од ђорџи

- Шта је бајадер?
- Када је била прва претстава балета у Загребачкој опери?
- Шта је баља?
- Шта је бисер-чаба?
- Где се налази планина Виторог?
- Шта је Добра Срећа, а шта је Добра Лујза?

ОДГОВОРИ:

БАЈАДЕР или бојадер је врста појаса који су некада носиле варошанке. Порекао му је арапско. Израђиван је од свилене и био је дуг и широк, а украшен разноврсним шарима. Жене су се њиме опасивале, а спреда низ фиштан лепршали су његови крајеви.

ПРВА балетска претстава у Загребачкој опери била је 1876 године, када је Ивана Фројсингер, соло играчица из Амстердама, наступила у „Роберти њавола“ од Мајербера.

БАЉА је онај талир који су жене носиле при денут на капи а падао је на чело. Уобичајен је био у пећкој и призренској области.

БИСЕР-ЧАБА је врста стеног грогња које је много гајено у Војводини, нарочито у Банату.

ВИТОРОГ је планина у Босни а налази се североисточно од Гламоча. Највећи врхови на овој планини су: Виторог Велики (1907 метара), Виторог Мали (1748 метара), Виторог Коса (1563 м) и Отава Коса (1497 метара).

ДОБРА СРЕЃА је рудник мрког угља у Србији. Угљем у њему има приближно шест и по гигакалорија. Добра Лујза је врста крушака која је увезена из Француске. Због добра рода много се проширила у нашој земљи.

КАЈДУЦ СТАНЦО

ПО РОМАНУ
Ј. ВЕСЕЛИНОВИЋА

